

ئەم كىتەبە بۆ ۵۰ زامانى جىھان ۋە رەڭدەر ۋە

جۈپران خەلىل جۈپران

پەيامبەر

ۋە رەڭدەر:
تولغا ئەمىن

جویران خلیل جویران

په پامبه

ومرگيراني: توانا نه مين

له بلاوګراوه کاني مالي وفايي

- ✚ ناوی کتیب: په یامبه ر
  - ✚ بابه ت: نه ده بی فله سه فی
  - ✚ نووسینی: جوبران خلیل جوبران
  - ✚ وه رګړپانی: توانا نه مین
  - ✚ تیراژ: (۱۰۰۰) دانه
  - ✚ نرخ: (۵۰۰۰) دینار
  - ✚ چاپ: په کهم (۲۰۱۷)
  - ✚ پښووس و هله چن: ناری عوسمان خه یات
  - ✚ تابلوی بهرګ: نیګاری هونه رمه نندی فله ستنی
- (خالد شاهین).

له بهر پړوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان ژماره ی (۷۹۳) ی
سالی ۲۰۱۶ پی دراوه .

ناونیشانی مالي وفايي، هه ولیر، فلکه ی زراعه
<https://www.facebook.com/mali.wafai>
۰۷۵۰۴۸۲۶۶۴۷

نەم وەرگىرانە پىشكەشە بە ھەرمى
كە رۆزى من دەبمەو بە بلوور و تۆ دىت نەم
كتىبە دەخوئىتەو، بە رۆزىك كە تۆ دەبىتەو بە
بلوور و كەسىكى تر دىت نەم كىتە
دەخوئىتەو...

ئەم كَتِيبَهِ لَه م سەرچاوانەوہ كراوہ بە كوردی:

پیامبر، ترجمہ نجف دریابندری

نشر کارنامہ، ۱۳۹۲

پیامبر، ترجمہ دکتر حسین الہی قمشہ ای

نشر روزنہ

پیامبر، ترجمہ د. مہدی مقصودی

نشر گل آفتاب، چاپ پنجم، ۱۳۷۶

ئەم كَتِيبَهِ لَه بئەپەتدا بە زمانی ئینگلیزی

نووسراوہ و ئەم وەرگیڕانہ کوردییەش بەراوردکراوہ

بەم دەقە ئینگلیزییە:

The Prophet
by Kahlil Gibran

کە لەم مآلپەرەدا بلاوکراوہتەوہ:

<http://www->

personal.umich.edu/~jrcole/gibran/prophet/prophet.htm

جوہان خلیا جوہان

پہ پامبہر

وہ کیرانے: توانا ٹہمین

نووسه‌ری خۆشه‌ویستی،

نووسه‌ری ژیان ..

جوبران خه‌لیل جوبران کێه و بۆ ئەم کتێبه‌؟

جوبران، نووسەر و هونه‌رمه‌ند و عارفی‌کی عه‌ره‌بی-ئینگلیزییه، له ١٨٨٣/١/٦ له گوندی‌کی چیا‌یی به‌ناوی (بوشری) له باکووری وڵاتی لوبنان له خیزانی‌کی مه‌سیحی له‌دایک بووه، براهه‌کی به‌ناوی پیتەر شه‌ش ساڵ له‌خۆی گه‌وره‌تر و دوو خوشکی له‌خۆی بچووک‌تر به‌ ناوه‌کانی (ماریانا) و (سوڵتانا) هه‌بووه. باوکی جوبران پیاوی‌کی که‌مه‌رخه‌م بووه به‌رانبه‌ر ماڵومه‌نداله‌که‌ی، له کاتی‌که‌دا جوبران ته‌مه‌نی هه‌شت ساڵان ده‌بی باوکی ده‌که‌ویته‌ زیندان و له‌لایه‌ن ده‌وله‌تی عوسمانیه‌وه ده‌ست به‌سه‌ر ماڵه‌که‌یاندا ده‌گیریت، ئەمه‌ وا له‌ دایکی جوبران ده‌کات بیر له‌ جێهێشتنی وڵات بکاته‌وه و له‌ ساڵی ١٨٩٥دا له‌ ته‌مه‌نی ١٢ ساڵیدا جوبران و دوو خوشک و براهه‌ی و دایکی له‌ لوبنانه‌وه به‌ره‌وه ئه‌مریکا کۆچ ده‌که‌ن.

له ئەمریکا له بۆستۆن دەچیتە بەرخویندن، دواتر
 بۆ ماوەی دوو سال له فەرەنسا هونەر دەخوینیت
 و پاشتر دەگەریتەووە لوبنان و له سالی ۱۹۰۲
 زانکۆ تەواو دەکات. دواى بیستنى نەخۆشیی
 ئەندامانى خیزانەکەى له مارسى هەمان سالدا
 دەگەریتەووە بۆ ئەمریکا، بەلام سولتانەى خوشکى
 بە نەخۆشیی سیل له تەمەنى ۱۴ سالیدا کۆچى
 دواى دەکات و جوبران فریای بینینەوہى
 ناکەوێت. هەر هەمان سال پیتەرى براى بەهەمان
 نەخۆشیى و دایکى بە شێرپەنجە کۆچى دواى
 دەکەن. ئەم پووداوہ تراژیدیانە، قورسایى زۆر له
 ژيانى پۆحیى جوبراندا دادەنێن. خویشى له
 تەمەنى ۴۸ سالیدا و له ۱۰/۴/۱۹۳۱دا بە
 نەخۆشیى ھەوکردنى جگەر له نیویۆرک کۆچى
 دواى دەکات و جەستەکەى دەھینریتەووە بۆ زیندى
 خۆى له لوبنان.

جوبران، له ژيانە کورتەکەیدا ھاوسەریتی نەکرد،
 پەيوەندى ئەو لەگەڵ خانمیک بەناوى ماری
 ئیلزابیژ ھاسکل پەيوەندییەکی عاشقانە و
 توندبوو، کە دواى ھاوسەریتی ماریش؛ له
 ھاوکاریکردنى جوبران و یارمەتیدانى نەکەوتوو،
 تەنانەت دواى مەرگیشى، ماری له کۆمەکی پۆحیى
 جوبران ناکەوێت و بە ھاوکاری ماریانەى خوشکى

جوبران، تهرمی جوبران له سالی ۱۹۳۲دا
 دهباته وه بۆ لوبنان و خانوویهکی تایبته دهکړې
 له هه مان گوندی زیدی جوبران و دهیکه ن به
 موزه خانه ی جوبران. جی و تنه بلین، په یوندی
 هم دوو مروقه په یوندییه کی بهر ز و عاشقانه ی بی
 سیکس بووه! له شهسته کانی سده ی رابردوودا
 ماری هاسکل دهستنوسی ۶۰۰ نامه ی نیوان خوی
 و جوبران پیشکesh به زانکوی کارولینای باکور
 دهکات و دواتر له سالی ۱۹۷۲ بۆ یه که م جار هم
 نامه له شیوه ی کتیبیکدا چاپ و بلاوده کړینه وه،
 که نهینیی زوری ژیانی عاشقانه ی جوبران و ماری
 ده درکینن.

جوبران، له خیزانیکي مه سیحی، به لام له ولایتکی
 ئیسلامیدا له دایک ببوو، په یوه ندیشی له گه ل
 ئاینی به های زور بووه، هم تیکه لیه ئاینیه - که
 هر خوی تایبه تمه ندی ئاینی به هایه -
 په نگدانه وهی له بهرهمی جوبراندا زور دیاره و
 هو زورتر نه هلی دل و زانستی ته سه وف و
 وردبوونه وهیه له بوون و ژیان و گهردوون. عه شقی
 مه عه نه ویی، عیرفان، قوولایی فهلسه فی له
 تایبه تمه ندیه کانی ناسینه وهی نووسینی جوبران و
 هر هم ئینتره سانته ی جوبرانیش بۆ من جیگه ی
 سه رنج بووه و وایکردووه هم کتیبه ی وهر بگیږم،

پياويك كه له سهر كۆرپه كهي ته م دپړه ي خوي
نووسراوه:

"من وهك ئيوه زيندووم، چاوتان ليك بنين له
دوروبهري خوتان دهمبينن، من ئه وه تام
له بهرده متاندا."

كتيبي (په يامبهري) پيك هاتووه له ۲۸ گوتاري
شاعيرانه، دهرباري ژيان و خوشه ويستي و
هاوسه ريټي و منډال و سامان و به خشين و... تد،
په كه م جار سالي ۱۹۲۳ چاپ بووه، ئه م كتيبېه
كراوه به تابلو، موسيqa، له م سالانه يشدا به
فيلميكې ئه نيمه يشن.

(په يامبهري) كتيبېكه له سهر ئاستي فورم و
ته كنك ساده و له ئاستي ناوه پوكدا قوول و
قرقره، كتيبېكه بو هه موو كه سيك ده شيت له هه ر
ته مه نيكا بيت و سهر به هه ر ئاينيك بيت. ئه م
كتيبه دواي ئينجيل پرفروشتري كتيبې سه ده ي
بيست بووه، به جورېك هه تا ئيستا هه فتانه ۵۰۰۰
هه زار نوسخه ي له سه رانسه ري جيهاندا لي
دو فروشريت و بو زياتر له ۵۰ زماني جيهان
وهر گيردراوه.

دكتور (محمد سلاح عمري) وانه بيژي ئه ده بيياتي
عه ره بي له زانكوي ئوكسفورد له باره ي ئه م
كتيبه وه نووسيويټي: "ئه مه كتيبېكه له ساتي زور

کرنکدا به فریات دهکهوئ، باشتَرین کتیبه وهک
دیاری له دایکبوون، یان دیاری دۆستانه له نیوان
دوو خۆشه ویست، یان دوو هاوړیدا ببه خشریت.^۱
هیوادارم وهرگیړانی ئەم کتیبه بۆ زمانی کوردی،
پۆحی ته بایی و پیکه وه ژیان و خۆشه ویستی
له نیوان خوینه رهکانیدا زیاد بکات و دلنیاشم،
خوینه ری راسته قینه ی دوا ی ئەم کتیبه، هه مان
که سی پیش ئەم کتیبه نابیت.

توانا ئەمین

ستۆکهۆلم

کۆتایی ۲۰۱۶

گیشنی کشتیه که

The Coming of the Ship

به لام کاتییک له کرده که هاته خواره وه،
دلته نگییه ک سیبهری کردبووه سه ری، له دلی
خویدا وتی:

چون ئاسووده و خوشحال ئیره جیهیلم؟
نه خیر، بی جیهیشتنی برینییک له رۆحمدا؛
ئه م شاره جیناهیللم.

چ رۆزگاریکی پر ئازارم له نیو ئه م شارهدا
به سه ربرد، چ شه وگاریکی دریژم به ته نیا تیدا
گوزه راند، کی ده توانی ده سته رداري ئازار و
ته نیایی خوی بی و دلی بویان ته نگ نه بی؟

زۆربه ی پارچه کانی رۆحم له م کۆلانه دا
به جی هیش تووه، زۆربه ی خواسته کانی
مندالیم به سه ر ئه م گرده دا، به پیی په تی
هه لگه راون، خو ناتوانم بی خه م لیـره
به جیان به یلم.

ئه مـرۆ ئه مه به رگییک نییه له به ری خۆم
دایبکه نم، به لکوو ئه مه پیستییکه، که ده بی
بیدرم. ئه مه خه یالیک نییه پشتگوئی بخه م،
به لکوو دلـیکه، که شیرینی برسـییه تی و
تینویه تی چیشتووه.

به لام سه ره پای ئه مه ش ناتوانم له مه زیاتر
درهنگ بکهوم، ده ریا؛ ههروهک چون هه موو
شتیک به لای خویدا راده کیشت، ئاوها منیش

بانک دهکات، دهبی سواری ته م که شتییه
ببم، چونکه گهرچی کاتژمیرهکانی شهو
ســـــووتینه رن، به لام نه گهر بمیـــــنمه وه
دهیبه ستم، دهبم به بلور {کریستال} و
گهر دم تیکه لی نه م خاکه ده بیته وه.

خوزگه بمتوانیبا هه موو شتیکی ئیره له گهل
خومدا بهرم، به لام چون ده کریت؟

دهنگ ناتوانیت لیو و زمان له گهل خویدا
هه لبرگیت، نه گهرچی نه مان په پوبالیشیان
بهو به خشـــــیوه. ده بیـــــت ته نهـــــا به دواي
ئیکسیره که دا بگه ریـــــم. هه روهک چون هه لو،
بیلا نه و ته نیا پوهو خوړ ده فریت.

کاتیـــــک گه یشته دامینی گرده که، جاریکی تر
ئاوړی دایه وه بو دهریا و ته ماشای
که شتییه که ی کرد، که خه ریک بوو ده گه یشته
له نگه رگـــــاکه، دهریاوانه کـــــان و
هاونیش تیمانییهکانی خو ی بینی له ته ختایی
که شتییه که دا راویستا بوون.

پوخی گریا و به دهنگیکی بهرز پی و تن:

نه ی نه وه ی دایکه دیرینه که م،

نه ی سوارچاکانی شه پؤل.

چەندان جار لە خەونمدا کەشتیتان ئاژوتوو
و ئیستا لە بیداریمدا، کە شیرینترین خەونی
منە دەگەنە جی. من ئامادە ی پۆشتم و
چارۆکە ی هەلداوی تاسەم چاوەڕپی با
دەکات.

تەنھا ھەناسەيەكى تر لەم ھەوايەدا ھەل دەمژم
و بە نىگايەكى سۆزنامىز ئاوپ بو دواو
دەدەمەو. ئەو كات لەنيو ئيوەدا رادەويستم،
و ەك دەرياوانىك لەنيو دەرياوانەكاندا.

تۆش، ئۇي دەرياي پانوبەرىن، ئۇي دايكى
بىي خەو، كە بەتەنيا ئارام و ئازاد دىيت و
دەچىت و پووبار و جوگە لە تۇيە، ئۇم
جوگەيەش تەنھا پىچىكى تىرى لەبەر ماو،
خووپەيەكى تىرى ناو دارستان، ئەوكتات منىش
بەرەوپووت دىم؛ وەك دلوپىك ئاوى ناكوتا بو
نىو زەريايەكى بىكوتا.

کاتیځ ههنگای دهنه له دوروه وه ههنډیک ژن
و پیاوی بینی له کیلگه و پرزه کانیانه وه
پوهو دهرواجهی شار تاویان دده. هاواره کانی
بیستن، که له کیلگه یه که وه بو کیلگه یه کی
تر بانگیان ده کرد:

کەشتی هـ سات!

ته ویش به خوئی کوت:

ئایا پوژی دابران هه مان پوژی دیداره؟ ئایا
ئیواره وهختی من، هه مان گزنگی به ره به یانی
منه؟ که واته من چی به و خه لکانه بلیم، که
پیگوشیان^۱ ویستاندووه و گاسنیان له نیو
کیلگه کانیاندا به جیهیشتووه؟

ئایا دللی من ده بیته درهختیکی پر بهر، تا
میوه که ی بچنمه وه و بیبه خشمه ئه وان؟ ئایا
خواسته کانم وهک کانییهک هه لده قولین، تا
گوزه کانی ئه وانی لی پر بکه م؟

ئایا من چه نگی کم، که په نجه ی قه دهر
توانا کانم ده ژه نییت؟ یان شمشالیک، که
هه ناسه ی ئه و به نیومدا دییت؟ ئایا من
گه ریده ی بیده نگییم؟ له م بیده نگییه مدا چ
گه نجیکم دوزیوه ته وه، که به متمانه وه به سه ر
خه لکیدا دابه شی بکه م؟

ئه گهر ئه م—پو پوژی به ره م چنی نه وه یه؛ له
کام خاک و له کام وه رزی بیرچووه وه دا؛
تووه که یم وه شان دووه؟

---

^۱ - پیگوش: که رسته ی گرتنی ناوی تری. (و)

ته کهر به پاسستی ته مه ته و ساته بیست، که
ده بیست چراکه می تیدا بهرز بکه مه وه، ئایا
ئه وهی له ناو چراکه دا ده گریت ئاگری منه ؟
من ئه و چرا خالی و خاموشه بهرز
ده که مه وه، که ده بی پاسه وانی شه و پر پونی
بکات و دایگیرسینیت .

ئه وه قسه کانی سه زاری بووم، به لام زور
قسه ی تری له دلا مابوو، که نه یده توانی
ده ریانبریست، چونکه نه یده توانی نه یینی
دهروونی خوی بهینیته زمان، که پوهو شار
پویشست، هه موو خه لک له پیشوازیدا به ره و
پیری هاتبوون و به یه ک دهنگ هاواریان بو
ده کرد .

پیرانی شار هاتنه پیشه وه و وتیان:
به جیمان مه هیله، تو دلنه وایی نیوه پویه ک
بوویت له بهرزه خی بیره نگیماندا، لاویتیست
شکوی خه یالیک بوو له خه و نه
ئالوزه کانماندا، تو له نیو ئیمه دا نه بیگانه یست
و نه میوانی، تو کوری شیرینی ئیمه یست،
ئیسستایش مه هیله چاومان تینووی دیدارت
بیست .

ژن و پیاوانی پۆحانییش وتیان:

مه هیله شه پۆله کانی ده ریا تو له ئیمه بکات
و سالانی مانه وهت؛ ته نه ها بییت به
یادگاریه ک. تو پۆحیک بوویت به نیوماندا
ده گه راییت، سییه رت نووری ک بوو
پووخسارمانی پووناک ده کرده وه.

ئیمه تو مان خوش ده ویت، گهرچی سوژی
ئیمه لاله و تارایه ک به سه ر پووخسارییه وهیه،
لی ئیستا تو به دهنگیکی بهرز بانگ ده کات
و له بهرده متدا پووت ده بیته وه.

هه میشه وا بووه، که خوشه ویستی قوولایی
خوی نازانییت، تا ساتی مالئاوایی و
جیا بوونه وه. خه لکانی تریش هاتن و لئی
پارانه وه، به لام ئه و وه لامی نه دانه وه، ته نه ها
سه ری دانه واند، ئه و که سانه ی له بهرده میدا
راویستابوون؛ بینییان فرمیسک له چاوییه وه
تکایه سه ر سینه ی.

ئه مـرا ئه و، خه لکه که ی به ره و گۆره پانی
مه زنی بهرده م په رستگا برد. له میحرابی
په رستگا که وه؛ ژنیک به ناوی (میترا) هاته
ده ره وه، کاری ئه و ژنه پیشبینیکردن بوو.

تەم بە مېھرەبانییەوہ لیی پوانی، چونکہ
میترا یەکەم کەس بوو، کە ھەمان ئەو پۆژە ی
ئەم پیی خستە ئەم شارە، ئەو بەرەو پیری
پۆشت و برۆای پی ھینا.

ژنەکە سلۆی لی کرد و وتی:

ئە ی پە یامبەری خوا، سالھای سال چاوە پیی
کە شتییە کە بوویت، ئیستایش ھاتووہ و
دەبیست برۆیت، تاسە یەکی قولت بو
نیش تیمانی یادگارییە کانت و شوینگی
خواستە مەژنە کانت ھە یە. سۆزی ئیمە نابیتە
رێگر و ویستیشمان تو ناگەرینیتەوہ، بەلام
بەرلەوہ ی ئیمە جیبھیلایت؛ داوات لی دەکەین
ھەندیک شتمان فیر بکەیت.

خۆمان لە خۆمان ئاشکرا بکە، ئیمەیش ئەم
راستییە بو نہوہ کانمان دەگیڕینەوہ و
ئەوانیش بو نہوہ کانیاں بگیڕنەوہ تا ھەرگیز
لەناو نہ چیت.

تو لە تەنیا ییتدا، پۆژگاری ئیمەت دیوہ و لە
بیداریتدا، گریان و پیکە نیسە شاراوہ کانی
ئیمەت ژنەفتووہ.

كهواته تيّستا خۆمان له خۆمان تاشكرا بکه و
له باره‌ی ئه‌وه‌ی له‌نیوان له‌دایکبوون و مه‌رگدا
پووده‌دات فی‌رمان بکه .

ئەویش وه‌لامی دایه‌وه :

ئە‌ی خه‌لکی ئۆرفاليس، من ده‌رباره‌ی چی
ده‌توانم بۆ ئیوه‌ بدویم، جگه‌ له‌وه‌ی که له
پۆختاندا ده‌گوزهری‌ت؟

خوشه‌ویستی

Love

ئەوجا مېترا وتى:

"لەبارەى خوشەويستىيەو بۆمان بدوئ."

ئەو سەرى ھەلبېرى و تەماشايەكى
خەلكەكەى كرد، كە بېدەنگىى بالى بەسەردا
كېشابوون، ئەمرا بەدەنگىكى بەرز وتى:

كاتىك خوشەويستى سەراپاتان دەتەنىت؛
شويىنى بىكەون، ھەرچەند پېگەيەكى دژوار و
ناھەموارە، كە بالى بۆ كردنەو؛ ئىوھىش لە
ئامىزى بگرن، ئەگەرچى پەنگە شمشىرىك
لەنىو پەپەكانىدا شاردرابىتەو و
برىندارىشتان بىكات.

كە قسەتان لەگەل دەكات، گوئى بۆ رادىرن،
ئەگەرچى پەنگە؛ دەنگەكەى خەونەكانتان
وردوخاش بىكات، ھەرۈەك چۆن باى
باكوورى، باخەكان ويران دەكات. چونكە
خوشەويستى ئەوكاتەى تاجى شادىيتان
دەخاتە سەر سەر، لە خاچىشتان دەدات.

ههروهك چوَن پهروهدهتان دهكات تاواش
ههرهستان پى دههينيت. ههروهك چوَن
بهالاتاندا ههلهدهزنى و ناسكترين چلتان له
خوره تاودا دهلهرزينيت، هيندهش به
پهگوريشهتاندا رودهچيته خوارى و پاتان
دهوشينيت.

وهك گهنمهشامى له باوشتان دهگريت.
لهبيژنگتان دهكات و له تويكلهكانتان نازادتان
دهكات. دهتانهاپى و دهتانكات به ئارد.
دهتانكات به ههوير و دهتانشيلىت. ئهوكاتيش
دهتانسپيريت به ئاگرى پيروز خوى، تا
نانىكى پيروزتان لى دهريچيت، لهسهر خوانى
موبارهكى خوداوهند.

خوشهويستى ههموو ئهوانهتان بهسهردا
دينيت تا پهى به نهينى دلتان ببهن و بهم
زانستهوه بگورين بو پارچهيهك له زيان.

بهلام ئهگهر دهترسن و تهنها بهدواى ئارامى
و چيرى خوشهويستيدا دهگهريِن؛ ئهوا چاكتر
وايه جهستهى پووتتان داپوشن و له تيفى
تيرى خهرمانكوتى خوشهويستى دور
بكهونهوه.

پوو بكهنه ئهوجيهانه بى وهرزهى كه تييدا
پيدهكهنن، بهلام تهواوى پيكنينهكهى خوتان

ناھيئە سەرلىو، دەيشكرين، بەلام ھەموو
فرمىسكەكانتان نارېژن.

خۆشەويستى نە ھىچ دەبەخشىت جگە لە
خۆى و نە ھىچىش وەردەگرىت جگە لە
خۆى.

خۆشەويستى نە بەندى مولكە و نە سەوداى
خاوەندارىتى. خۆشەويستى لەسەر بنەماى
خۆشەويستى پايەدارە.

كاتىك ئەقىندار دەبن، مەلّين: (خوداوەند لە
دلى مندايە)، بەلكوو بلّين: (من لە دلى
خوداوەند دام).

وا گومان مەكەن، كە دەتوانن خۆشەويستى
بەپىوەببەن، چونكە ئەگەر خۆشەويستى ئىو
بە شايستە بزائىت، ئەو بەپىوەتان دەبات.

خۆشەويستى خۆى ئارەزوو، ھىچ
ئارەزوويەكى تىرى نىيە، جگە لەوھى خۆى
بەيئىتە دى، بەلام ئەگەر خۆشەويستىتان
کرد، دەبىت خواستىكتان ھەبىت، پىگە بدەن
با ئەمانە خواستەكانتان بن:

بتويئەو و ببىن بە ئاو، وەك ئەو جۆگەيە
پەوان بن، كە گۆرانىي بۆ شەو دەلّيت.

ئامادەبن ئازارى زياتر لە سۆز تىدا وەربگرن،
چونكە زام تىگەيشتەنە لە خۆشەويستى.

چيژ له م خوينبه خشينه بيهن:

سپيدان بيدار بن به دليكي ئاماده وه بو
فرين؛ سوپاسي خداوه ند بکه ن بو پوژيكي
تری خوشه ويستی. له نيوه پرواندا ئاسووده بن و
به قوولايي خوشه ويستيدا پوچن. ئيواران
به سوپاسه وه بو مال وه بگه ريئه وه.

ئو کاته شي ده چنه جيگا و ده تانه وي
بنوون؛ به ئاوازي ستايش ئاميز نزا بو ئو
که سه بکه ن، که خوشتان ده وي.

هاوسہ ریٹی

Marriage

لەم کاتەدا میترا جارێکی تر هاتەوێگۆ و
وتی: "دەربارەی هاوسەرێتی بۆمان بدوێ،
ئەو مامۆستا."

ئەویش وەلامی دایەوێ:

ئێوێ پێکەوێ لەدایک دەبن و بۆ هەمیشە
پێکەوێ دەمێننەوێ، تا ئەو کاتەی بالە
سپییهکانی مەرگ لەیەکتان جیادەکاتەوێ.
بەلێ، ئێوێ تەنانەت لە یادگەوێ بێدەنگی
خواوەندیشدا پێکەوێ.

بەلام کاتییک پێکەوێ؛ مەودایەک لە نیوانتان
پاگرن، بەیلن باکانی ئاسمان لە نیوانتاندا
سەما بکەن.

لەگەڵ یەکتەردا خۆشەویستی بکەن، بەلام لە
خۆشەویستیتاندا؛ کۆسپ بۆ یەکتەر دروست
مەکەن. بەیلن خۆشەویستی وەک دەریایەک
لەنیوان کەناری پۆچی هەردووکتاندا شەپۆل
بدات.

جامى يەكتەر پىر بىكەن، بەلام لە يەك جام
مەخۇنەو. نانى خۇتان بە يەكتەر بىبەخشن،
بەلام لە يەك تىكە نان مەخۇن.

پىكەو گۇرانىي بلىن و سەما بىكەن و
شادىن، بەلام رىزى تەنيايى يەكتەر بىگرن، ھەر
وہك چۇن تالەكانى عود جيان، بەلام بو
ژەنىنى ئاوازىك پىكەو دەبزوین.

دلى خۇتان بە يەكترى بىبەخشن، بەلام نہك
بو پاراستن، چونكە تەنھا دەستى ژيان
دەتوانىت بتانپارىزىت.

لە كەنار يەكتردا بوەستن، بەلام مەنوو سین
بە يەكەو، چونكە پایەكانى پەرسىگا لە دوور
يەكەو پراوەستاون.

پىكەو بن، بەلام مەچنە ژىر سىبەرى يەك،
ئاخر چنار و داربەپوو لە ژىر سىبەرى يەكتردا
گەشە ناكەن.

مندال

Children

له م کاته دا ژنیـک، که مندالـیکی ساوای
به باوشه وه بوو، وتی: "دهرباره ی مندال
قسه مان بۆ بکه."

ئه ویش له وه لامدا وتی:

منداله کانی ئیـوه، مندالی ئیـوه نین، ئه وان
کور و کچی خواستیـکن، که ژیان له خوـی
دهگریـت. ئه گهرچی منداله کانتان له ریـی
ئیـوه وه دیـنه جیهانه وه، به لام له ئیـوه نین.
سه ره پای ئه وه ی له گهـل ئیـوه دان، به لام
مولکی ئیـوه نین.

ئیـوه دهـتوان خوـشه ویستی خۆتانیان بدهـنی،
به لام ههرگیـز ناتوانن ئه ندیشـه کانتانیان
به سهـردا پسه پیـنن، چونکه ئه وان ئه ندیشـه ی
تایبهـت به خوـیان هه یه.

ئیـوه دهـتوانن جهـسته یان له مالـه وه زینـدانی
بکهـن، به لام ههرگیـز ناتوانن ئه وه له گهـل
پۆحیاـندا بکهـن، چونکه پۆحیاـن له مالـی

سبەینى دایە و ئیوھ ھەر بە خەویش پیتان
لەو مالە ناکەویت.

ئىوھ دەتوانن ھەول بەدن خۆتان وەك ئەوان
لى بىكەن، بەلام ھەول مەدەن ئەوان وەك
خۆتان لى بىكەن، چونكە ژيان نە بو دواوھ
دەگەرپیتەوھ و نە لەمڕۆدا دەوھستیت.

ئىوھ كەوانىكن، منداڵەكانتان وەك تىرىك بە
ئىوھدا دەھاوئىژىت، تىرھاوئىژ؛ نیشانەكەى لە
پىرەوئىكى بىكۆتايیدا دەبينىت، ئەوجا كەوانى
خۆى دەچەمىنىتەوھ و تىر تىرپەرپەر بەھەوادا
دەفرىت.

بەئىلن چەكەتەن بە دەستى تىرھاوئىژەوھ
خۆشحالانە بىت، چونكە ئەویش بەو
تىروكەوانەى بەدەستىيەوھىەتى خۆشەويستى
دەھاوئىژىت.

بخشیدن

Giving

لەم کاتەدا پیاویکی دەولەمەند وتی:
"لەبارەى بەخشینەوێ قسەمان بۆ بکە."

ئەویش لە وەلامدا وتی:

هەرچی لەسەر وەت و سامان دەیبەخشن کەمە
و ئەوێ لە پۆختان دەیبەخشن زۆرە، چونکە
مولک و مال چیه جگە لەو شتەى
دەیشارنەوێ بۆ سبەى؟

سبەى چ سوودیکی هەیه بۆ ئەو سەگە
قایمکارەى کە ئیسقانىک لەژێر لمى بى
ناوێشانى بیابانیکدا دەشاریتەوێ و ئینجا
دواى کاروانى دیدەنیکاران دەکەوێت بۆ شارى
پیرۆز؟

ئایا ترس لە پێوستى، هەمان پێوستى
نییه؟ ئایا ترس لە تینویتی لە کاتیکیدا
کانییهک پەر لە ئاوه، ترس لە تینویتی
تێرنەبوون نییه؟

خه لکانیک هه ن، زۆریان هه یه و که م
ده به خشن، بو ناو و ناوبانگ ده به خشن، ئەم
خواسته شاراو هیه ی به خشینیش ئالوده یان
ده کات.

خه لکانیکیش هه ن، که میان هه یه و هه مووی
ده به خشن، ئەم جوړه که سانه باوه پریان به
ژیان و به ره که تی ژیان هه یه و هه رگیز
ده ستیان خالی نابیت.

خه لکانیک هه ن، به خوش حالیه وه ده به خشن
و پاداشتیان شادی ده بیت، خه لکانیکیش
هه ن، به ئازاره وه ده به خشن و ئەو به خشینه
پاکیان ده کاته وه.

خه لکانیکی تر هه ن، ده به خشن و له م
کاره یان نه چیژ وهرده گرن و نه ئازار ده چیژن،
ته نانه ت نیازی پاداشتیان نییه، ئەم جوړه
که سانه وهک ئەو دره خسته وان، که له
دهربه ندیکی دووره وه عه تری خو ی به نه سیم
ده به خشیت و هه وا بو نخوش ده کات.

له شکوی ده ستی ئەم که سانه یه، خودا وه ند
دیته گفتوگو و له و دیو چاوی ئەم که سانه وه
زهرده خه نه بو زهوی ده کات.

به خشین له به رانه بهر داوایکردندا چاکه یه،
به لام به خشین بی داوایکردن و له

هۆش-یارى خۆتانه وه چاكتره . بو
به خشنده كان، به هه‌ای به ده‌سته‌یه‌انی شادی
خه‌لك له شادی به خشین زیاتره .

ئایا شتیك شك ده‌به‌ن، كه نه‌توان
بیبه‌خشن؟ ئه‌وه‌ی له ئیستادا هه‌تانه، پۆژیک
ده‌بی‌ت بیبه‌خشن، كه‌واته چاكتروایه هه‌ر
ئه‌م‌پۆ ئه‌و كاره بکه‌ن، بو ئه‌وه‌ی وه‌رنی
به‌خشین له تۆوه ده‌ست پی بکات، نه‌ك له
میراتخۆره‌كانه‌وه .

ئیه‌وه زۆرجار ده‌لین: (ده‌بیبه‌خشین، به‌لام به‌و
كه‌سه‌ی كه شایسته‌یه)، كه‌چی دره‌ختی
به‌رداری باخه‌كانتـانـان و نـالین، ئه‌وان
ده‌به‌خشن، چونكه ده‌زانن به‌خشین ژیا‌نه و
نه‌به‌خشین مه‌رگ .

بیگومان ئه‌و كه‌سه‌ی شایسته‌ی شه‌و و پۆژ
بی‌ت، به‌هه‌مان شیوه شایسته‌ی به‌خشی‌نی
تۆیه . ئه‌و كه‌سه‌ش شایسته‌ی خواردنه‌وه‌ی
ئاوی ده‌ریای ژیا‌ن بی‌ت، شایسته‌ی ئه‌وه‌یه
جامی خۆی له‌و جۆگه باریكه‌ی تۆ پر بکات .
كام تاوان له‌و تاوانه مه‌زنتـره؛ له‌به‌رانبه‌ر
كه‌سه‌یكدا، كه به‌دلنیا‌یه‌وه پیویستی به
به‌خشی‌نی تۆیه، پیی بلیت نه‌خیر؟

مه‌که‌ر تو کیت، که ده‌بیت خه‌لکی یه‌خه‌ی
خویانت بو دادین و تارا له‌سه‌ر شکویان
لابده‌ن، تا تو به‌هایان پووت و شکویان
بیشه‌رم ببینی؟

یه‌که‌مجار خؤ هم به‌خشینده به و هم
شایسته‌ی به‌خشین به، چونکه ئه‌وه ژيانه،
که ده‌به‌خشیٔ و تو، که خؤ به به‌خشینده
ده‌زانی جگه له شایه‌تیک زیاتر هیچی تر
نیت.

ئیه‌ویش ئه‌ی ئه‌وانه‌ی به‌خشین وه‌رده‌گرن،
وه‌ریب‌گرن و سوپاس‌گوزار مه‌بن، نه‌وه‌ک
باریکی قورس بخه‌نه گه‌ردنی خؤان و
به‌خشینده‌که‌یشه‌وه. له‌گه‌ل به‌خشینده به‌سه‌ر
بالی به‌خشینه‌وه هه‌ردووکتان بفـرن،
زیاده‌په‌ویی له‌سوپاس‌کردندا، گومان‌کردنه له
گه‌وه‌ه‌ری به‌خشینه‌یی، که دایک‌یک‌ی
میهره‌بانی وه‌ک زه‌وی و باوکیکی مه‌زنی وه‌ک
خوداوه‌ندی هه‌یه.

خواردن و خواردنمونه

Eating and Drinking

لەم کاتەدا پیرەمێردیکی خاوەن کاروانسەر
وتی: "دەربارەی خواردن و خوارنەووە بۆمان
بدوێ." "

ئەویش لە وەلامدا وتی:

خۆزگە بتانتوانیبا بە عەتری خاک بژین،
هەرۆک چۆن پوووەکەکان بە تیشکی خۆر
دەژین.

بەلام لەبەر ئەوەی لەپینا و خواردندا دەبیست
بکوژن و تینویتی خۆتان بە برینی شیر
دایک لە منداڵ بشکێنن، کەواتە ئەم کارە
وەک پەرستشیک ئەنجام بدەن.

لێگەرپین لەپینا و ئەو شتەکانی که بوونی
مروفا پاكتر و بیگوناھترە، سفرەكانتان
میحرا بیک بن بۆ قوربانیکردنی بێزمانە پاك و
بیگوناھەکانی دەشتودەر.

کاتیکی گیانەوهریک سەردەبێن، لە دلی خۆتدا
پیی بلین: "هەمان ئەو هیزەکانی تۆ دەکوژی،

منیش دھکورتیت، ھەمان تەو یاسایە ی تۆی
گرفتاری دەستی من کردوو؛ منیش گرفتاری
دەستیکی بەتواناتر دەکات. خوینی تۆ و
خوینی من نییە، ئەوە ی دەپژئی شیلە ی پەگی
داری بە ھەشتە."

کە گاز لە سیۆیک دەگرن لە دلی خۆتاندا
پیی بلین: "تۆوە کانت لە جەسەتە ی مندا
دەپوین و چرۆکانی سبەینیت لە دلی مندا
دەپشکوین، عەتری تۆ دەبی بە ھەناسە ی من
و ئیتر من و تۆ لە ھەموو وەرزەکاندا پیکەو
ئاھەنگ دەگیرین."

پایزان کاتیکی تری پەزە کانتان بو گووشین
دەچنن، لە دلی خۆتاندا پیی بلین: "من وەک
تۆ پەزیکم، میوہ ی منیش بو گووشین
کۆدە کەنەو و مینا شەرابیکی نوێ لە گۆزە ی
ھەمیشە ییدا دەمینمەوہ."

زستانانیش کاتیکی شەراب لە گۆزەوہ دەکەنە
نیو جامە کانتانەوہ؛ بەیلن دلتن بو ھەر
پیکیک گۆرانیی بلیت، لیگەرین ھەر
گۆرانییە کتان یادیکی بیت بو پەزە کانتان، بو
پۆژانی پایز، بو پۆژانی تریگووشین.

کار

Work

له م کاته دا جووتیاریک وتی:

"دەربارە ی کار بۆمان بدوئ."

ئەویش وەلامی دایەو:

ئێو کار دەکەن تا ھاوڕێ زەوی و پۆحی
زەوی بن، چونکە بیکاری واتا نامۆبوون بە
وەرزەکان و دواکەوتن لە پەوتی ژیان، کە
شکوێدارانە و سەر بەرز بە ئاراستە ی جاویدانی
هەنگاو دەنیت.

ئەو کاتە ی کار دەکەن وەک شمشالیک وان،
کە سرتە و چپە ی ساتەکان لە دلی خۆیدا
دەگۆڕیت بە ئاوازیکی دلپفین. کێ لە ئێو
حەز دەکات شمشالیکی بێدەنگ بیت، کاتیک
هەموو خەلکی پیکەو گۆرانیی دەچن؟

هەمیشە پێیان گوتوون، کار نەفرەت و
بەدبەختییە، بەلام من پێتان دەلیم کار؛
دوورترین خەونەکانی زەوێتان بوو
دەهینیتەدی، کە لەساتی لەدایکبوونتانەو

بۆتـان دىيارىكراوه . به كار كردنتـان
خۆشه وىستى له گەل ژياندا دهكەن،
خۆشه وىستى كردن له گەل ژياندا له پىگای
كارهوه؛ واته په بىردن به شاراهه ترين نهينى
ژيان .

به لام ئەگەر شكووى هاتنه بوون به ئازارى
نه فرەتيك تىدهگەن، كه له سهەر نيوچه وانتان
نووسراوه، ئەوا من پيتان ده ليم؛ هيج شتيك
جگه له عه ره قى ناوچه وان ئەو نووسراوه
ناشواته وه .

هه ره كه چۆن پيتان گوتوون؛ ژيان تاريكه،
ئيوه يش، كه ماندوو ده بن هه ره ئەوه دووباره
ده كه نه وه، كه ماندوو ده كان ده يلين، منيش
پيتان ده ليم:

به راستى ژيان تاريكه، مه گەر ئەوهى كه
ئاره زوويه ك پووناكى بكاته وه، ئاره زوويش
هه ميشه كویره، مه گەر ئەوهى كه زانستىك
ببيتە چاوساغى .

زانستيش هه ميشه بيهووده يه، مه گەر ئەوهى
كارىك بيهينيتە به ره هم، كاريش هه ميشه
به تاله، مه گەر ئەوهى خۆشه وىستى به ك پرى
بكاته وه .

هەرکاتیکیش به خۆشه‌ویستییه‌وه کار بکه‌ن،
خۆتان به‌یه‌کتر و به‌خواوه‌ندیشه‌وه گری
ده‌ده‌ن.

به‌لام کارکردن به‌خۆشه‌ویستییه‌وه یانی چی؟
کارکردن به‌خۆشه‌ویستییه‌وه، یانی چینی
پارچه قوماشیک، که تانوپۆی تاله‌کانی
له‌دڵته‌وه بۆ ده‌رکیشیت، هه‌روه‌ک بلیی ئه‌و
پارچه‌یه‌ت بۆ دڵداره‌که‌ت ده‌وی.

کارکردن به‌خۆشه‌ویستییه‌وه، یانی
دروستکردنی خانوویه‌ک له‌ خۆشه‌ویستی،
هه‌روه‌ک بلیی خۆشه‌ویسته‌که‌ت دیت و له‌م
خانووه‌دا نیشته‌جی ده‌بی‌ت.

کارکردن به‌خۆشه‌ویستییه‌وه، یانی ناشتنی
تۆو به‌ خۆشه‌ویستییه‌وه، هه‌روه‌ک بلیی
خۆشه‌ویسته‌که‌ت دیت و به‌ری ئه‌م تۆوه
ده‌چنیته‌وه و ده‌یخوات.

کارکردن به‌خۆشه‌ویستییه‌وه، یانی پیدانی
پۆحی خۆت به‌و گۆزه‌یه‌ی دروستی ده‌که‌یت،
هه‌روه‌ک بلیی پۆحی پاکی هه‌م‌وو
مردووه‌کان‌ت لیت کۆبوونه‌ته‌وه و ته‌ماشات
ده‌که‌ن.

چهند جاریک له‌ ئێوه‌م بیستوو، هه‌روه‌ک
بلیی له‌ خه‌ودا و پینه‌ بکه‌ن، ده‌لین:

تەو كەسەي كار لەسەر مەرمەر دەكات و
شيۆەي پۆحي خۆي لىيان دادەتاشيئت،
خانەدانترە لەو كەسەي كە زەوي دەكيئيئت.

يان دەلئين: "ئەو كەسەي لە پەنگي
پەلكەزىپىنە ويىنەي مەرۆڧ لەسەر پارچە
قوماشيىك دەكيئشيئت، خانەدانترە لەو كەسەي
كە پىلاوەكانمان دەدورىتەو.

بەلام من لە خەودا نا، بەلكوو لە بيداريي
نيوەرۆدا پىتان دەلئيم؛ دەمەتەقيي (با)
لەگەل داربەرودا شىرىنتر نىيە لە
دەمەتەقيي (با) لەگەل تالى گيايەكدا.
مەزنىي تەنھا مولكى كەسيكە؛ گۆرانىيەك لە
گفەي (با) دروست بكات لە سۆزي خۆي
شىرىنتر بيئت.

كار وەك خۆشەويستى خۆي نمايش دەكات.
تۆيش ئەگەر ناتواني بەخۆشەويستىيەو كار
بكهيت، ئەگەر نەفرەت دەكهيت و
پرتەوبۆلەتە لئىي؛ وەها باشترە دەست
بكئيشيتەو و بچى لە دەرگاي پەرستگايەكدا
دانىشى سوال بكهيت و چاوەرپى دەستى
ئەوانە بكهيت كە بە خۆشـحالىيەو كار
دەكەن.

چونکه تەكەر به نابه دلی نانیک ببرژینیت،
دهیسووتینیت و تالی دهکەیت؛ وهها که
بخۆره که ی ناتوانی هه مووی بخوات و پیی تیر
ببیت.

ئەگەر به پقه وه تری بگوشیت، رقت وهک
ژههر ده پژیته نیو شه رابه که وه.
ئەگەر وهک فریشته یش گۆرانیی بلاییت و
به لام به خوشه ویستییه وه نه چیری؛ ئەوا گوئی
خه لکی ده ئاخنی به دهنگی شه و پۆژ.

خیم و شادی

Joy and Sorrow

لەم کاتەدا ژنیکی ھاتەگۆ و وتی:

"دەربارەیی خەم و شادیی بۆمان بدوێ."

ئەویش لەو ھەڵامدا وتی:

شادیی ئێوە ھەمان خەمی بێ پوویشی

ئێوەیە. ئەو چالەیی پیکەنننتانی لێوە

ھەڵدەقوولێت، ھەمان ئەو چالەییە، کە بە

فرمیسکتان پێ بوو. بۆ لەمە زیاتر دەتوانی

چی تر بێت؟

ھەرچەندیک خەم؛ دەروونتتان زیاتر

ھەڵبکۆلێت، جیگای شادیی لە بوونتاندا زیاتر

دەکات. مەگەر ئەو کاسەیی شەرابی ئێوەی

لەخۆگرتوو ھەمان ئەو کاسەیی نییە، کە لە

کوورەیی گۆزەگەردا سووتیئراو؟

مەگەر ئەو عودەیی کە بە دەنگەکەیی ئارامیی

بە پۆختان دەبەخشی ھەمان ئەو پارچە دارە

نییە، کە بە چەقۆ ناوێکەیان ھەڵکۆلیو؟

هر کاتئ شادبوون، پرواننه قوولايي دلتان،
تابزانن؛ ئه وهى كه سه رچاوهى شادييه،
همان ئه وشتهيه، كه سه رچاوهى خه ميشه .

بههمان شيوه كاتيئك خه مبار دهبن؛ پرواننه
قوولايي پوحي خوټان، تا بزانن ئه وهى ئيسټا
بوټه مايهى گريانى ئيوه ئه وشتهيه، كه
پيشتر خوشحالي كردهون .

هه نديك له ئيوه ده لئين: "شادي مه زنتره له
خه م"، هه نديكيشټان ده لئين: "نه خير خه م
مه زنتره له شادي".

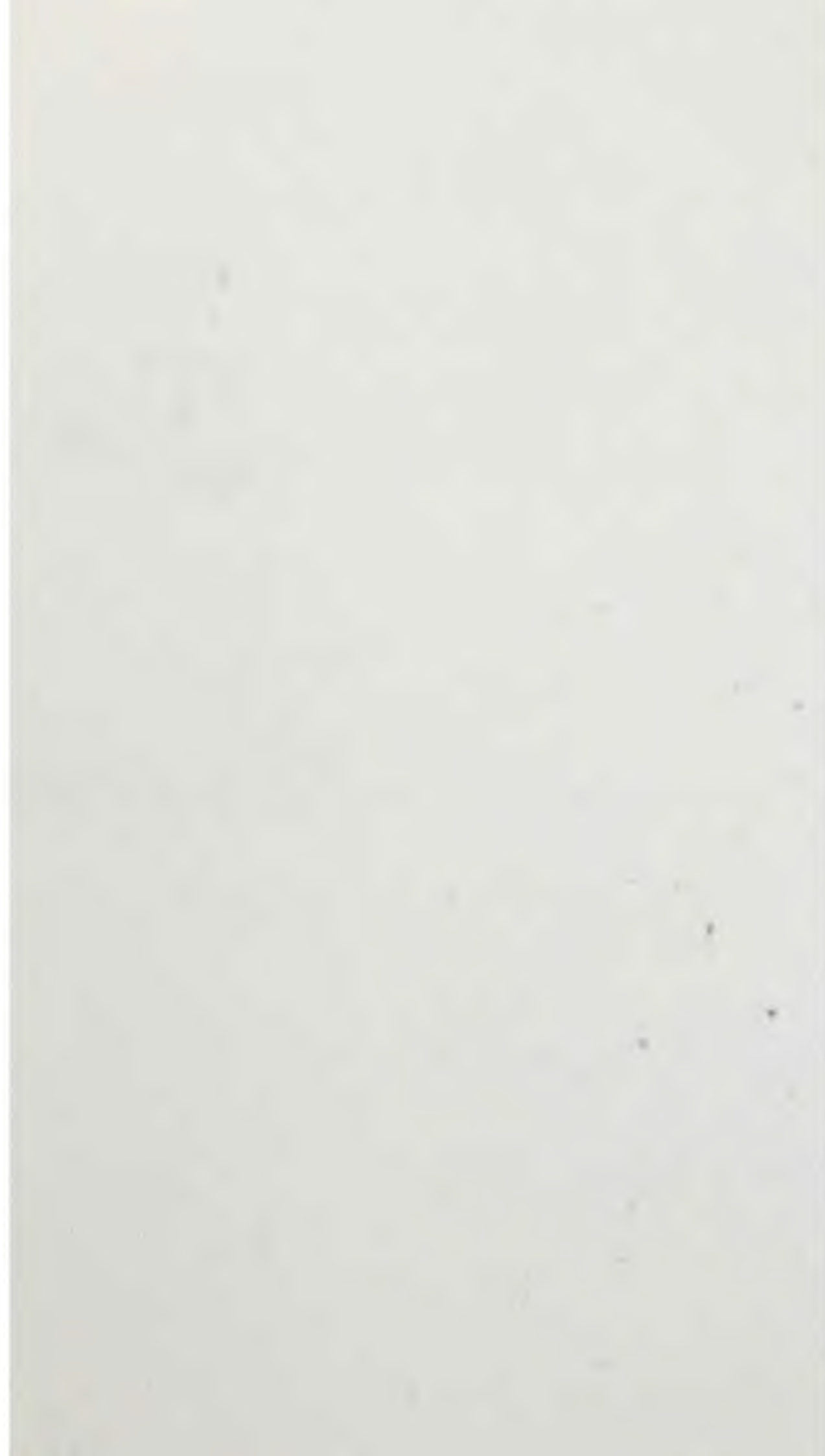
من پيتان ده لئيم: ئه م دووانه له يهك جيانين .
ئه م دووانه هه ميشه پيكه وهن، هه ركاتيئك
يه كيكيان له سه ر سفره كه تان له گه لټاندا
دانيشت، بزانن كه ئه وه كه ي تريان له
جيخه وه كه تاندا نووستوه .

ئيوه وهك ترازوويهك وان له نيوان شادي و
خه مدا، ته نها ئه و كاته ي خاليين؛ هاوسهنگ
دهبن .

هر كاتيئك خه زنه داريك زيپوزيوه كه تان بو
دهكيشتيت، ئيوه پيويسټتان به ليده رهينان
يان زيادكردي شادي و خه مهكانتان ده بيت .

مال

Houses

لەم کاتەدا بیناسازیک وتی:

"لە بارەى خانوووە بۆمان بدوێ."

ئەویش لە وەلامدا وتی:

لە خەیاڵتاندا کەپرێک لە بیاباندا دروست
بکەن، بەرلەوێ خانووێک لە شاردا دروست
بکەن، چونکە کە ئیواران دەگەرێنەو
مالەو، ئەو تەنیایی و ویلیییەى لەنیو
ئێوەشدا یە دەگەرێتەو.

مالی هەر کەسێک هەمان جەستەى خۆیەتى،
بەلام گەر و فراوانتر. ئەم مالە لە
خۆرتاودا گەشە دەکات و لە ئارامی شەودا
دەنوێت و خەوی بێ خەونی نییە، ئایا
خانووکانتان خەون نابینن؟ لە خەونەکانیاندا
لە شارەو بۆ ناو باخ و گەردەکان ناپۆن؟

خۆزگە بمتوانیبایە خانووکانتانم لەنیو
دەستەدا کۆ بکەردایەتەو و وەک تۆو لە
دەشت و دارستانەکاندا بموێشاندا.

خۆزكه له دهربهنده كاندا، له كۆلانه باخه
سه وزه كاندا تووشستان ببایه به تووشی
یه کتره وه و له پهزه کانتاندا سلاوتان له یه کتر
بکرببایه و به بوونی خا که وه پی که وه
بگه رانایه ته وه. به لام ئه مه له ئیستادا ناکریت.

باپیرانتان له ترسدا خانووه کانیان له ته نیشته
یه کتره وه دروست ده کرد، ئیوه به نیازن تا
که ی ترستان، هه ساری ماله کانتان له
کێلگه کانتان جیابکاته وه؟

ئه ی خه لکی ئورفالیس؛ پیم بلین ئیوه
چیتان له ماله وه هه یه؟ ئه و شته چیه له
ماله کانتاندا شار دووتانه ته وه و ده رگاتان
به سه ردا گاله داوه؟ ئایا له ئارامیدا ده ژین و
ئه مه یه، که توانا کانتان ئاشکرا ده کات؟

ئایا یادگارییه کی وه هاتان له ماله کانتاندا
هه یه، که وه ک پردیکی دره خشان ترۆپکی
هۆشتان پی که وه ببه ستیته وه؟

ئایا جوانییه کی وه هاتان هه یه، که دلی ئیوه
له که ره سه ته داروبه رده کانتان هه یه به ره و
لووتکه ی چای پیروژ ببات؟

ئاده ی پیم بلین، ئایا ئه مانه تان له
ماله کانتاندا هه یه؟

يان تهنهآ ناراميه كي درؤزنتان ههيه، كه
چيژهكه يه كجار به ميوانيتان ديٲت و ئيٲر
هه تاهه تايه ناروات و ليٲتان ده بيٲت به
خاوه نمال؟

به ليٲ، ئه وه ديٲويكه ديٲت و به زه بري
قامچيه كه ي ده تانكات به بووكه له ي خواسته
زؤره كاني خو ي. ئه گهرچي ده سٲتيكي
ئاوريشميني ههيه، به لام دلي له ئاسنه. ئيٲوه
ده خاته خه و و خو ي به سهر سه رتانه وه
ده وه سٲتي و گالته به شكومه ندي جه سته تان
ده كات.

گالته به هه سته كانتان ده كات، به
ته ندروسٲتي ده نگتان و وهك قاييكي شكاو
هه لي ده داته وه ناو زبل وزاره وه.

به پراسٲتي چيژي درؤزنانه ي نارامي
ماله كانتان، پؤحتان ده كوزيٲت و ئينجا به
بزه يه كي پر سووكايه تيه وه ديٲت بو
پرسه كه ي.

به لام ئيٲوه، ئه ي مندالاني ئاسمان، ئه ي
ئه وانه ي ئارامتان نيه، به داوه وه نه بن و راو
نه كرين.

ماله کانی ئیوه نابیت له نکهری که شتی بیټ،
به لکوو ده بیټ ئه و داره بیټ، که چاروکه ی
که شتی پیوه هه لده دریت.

ماله کانتان نابیت ئه و مهره مه بیټ، که
پوویشی برینیک داده پووشیت، به لکوو
ده بیټ ئه و پیلوه بیټ، که پاریزگاری له
چاو ده کات.

با ده رگای ماله کانتان هینده بچووک نه بیټ،
ناچارین باله کانتانی بو بنووشتی نه وه، کاتیک
لیوه ی تیده په پین.

با ساپیته کانتان هینده نزم نه بیټ، ملتانی بو
که چ بکه ن. هه ناسه تان ئازاد بیټ و نه ترسن
له وه ی درزبخته دیواره کانه وه.

ماله کانتان شوینی نیشته جیبوونی ئیوه ن و
با وه ک گۆری مردوو نه بیټ.

خانوو کانتان هه ر چه ند به رز و جوان بن،
به لام نهینی و ئاره زوو کانتان ناشارنه وه،
چونکه ئه وه ی له بوونی ئیوه دا ناکو تایه له
کۆشکی ئاسماندایه، که ده روزه که ی
ته مومژی به ره به یان و په نجه ره کانیشی
سروه ی بیده نگي شه ون.

جلوبدرگ

Clothes

لەم کاتەدا جۆلایەک وتی:

"دەربارەى جلوبەرگ بۆمان بدوئ."

ئەویش لە وەلامدا وتی:

پۆشاکی کانتان جوانییە کانتان دەشاریتەو و
ناشیرینیە کانتان دەخاتەپوو. سەرەرای
ئەوێ لەناو پۆشاکی کانتاندا بەدوای ئازادییدا
دەگەرین، بەلام تەنها پیوەند و زنجیری تیدا
دەدۆزنەو.

زیاتر پیستی خۆتان بدەنە بەر تیشکی خۆر
و شەهەى با و کەمتر بە پۆشاکی دایپۆشن،
چونکە هەناسەى ژیان وا لە تیشکی خۆر و
دەستی ژیان وا لە شەهەى بادا.

هەندیکتان دەڵین: "ئەم پۆشاکی
لەبەرماندا بەبای باکوور چنیویەتى"، بەلام
بزانن: خەراتەکەى شەرم و تالەکانى ئابروو
بوو. هەرکە بوو چنیوون، چوو لە
دارستاندا تیر پیتان پیکەنیو.

ئاكادارين با له به رانبهر چاوى پيسدا؛
خاكه راييتان قه لغان بيٽ، كه ناپاكانيش له
گورئ نه بن، پوشاك چيه جگه له ته وقيك به
روختانه وه!

ئوه ياش له ياد مه كهن، كه زهوى چيژ له
پيه رووته كاني ئيوه وهرده گريٽ و (با) يش
پي خوشه؛ كاتيكي زياتر ياري له گهل
پرچتاندا بكات.

کریو فروشتن

Buying & Selling

لەم كاتەدا بازارگانىك وتى:

"لەبارەى كرىن و فروشتەنەو بۆمان بدوى."

ئەويش وەلامى دايەو و وتى:

زەوى ميوەكانى خوى بە ئىو دەبەخشىت و
ئىوئەيش ئەگەر بزانن چۆن دەستەكانتانى لى
پىر بكن؛ ئەوا پىويستيان بە هيچى دىكە
نابىت و ھەر لەم ئالوگۆرەى دىارى و
نيعمەتەكانى زەويشە، كە ئىو پەزامەند و
ئاسودە دەبن.

بەلام ئەگەر ئەم ئالوگۆرە بە خوشەويستى و
دادوهرىيەو نەبىت، ئەوا ھەندىكتان بەرەو
تەماع و چلىسى دەبات و ھەندىكى ترتان
بەرەو نەدارىي و برسيتى.

كاتىك ئىوئەى پەنجەرانى دەريا و پەز و
كىلگەكان، لە بازاردا لەگەل گۆزەگەر و جولا
و عەتاردا كۆ دەبنەو، ئەوكاتە لە پۆحى
زەوى بپارپنەو تا بىت، كالاكانتان بە

دەستەکانی بکیشیت و تەرازووەکانتان
یەکسان و بەهاکانتان پیرۆز بکات.
مەهیڵن دەستبەتالان، ئەوانە ی لەبەرانبەر
کاری ئیوەدا تەنها قسە دەفرۆشن، بێنە
مامەلەو لەگەڵتاندا.

بەم جوۆرە کەسانە بڵین:
"لەگەڵمان وەرن بۆ کیلگە، یان لەگەڵ برا
دەریاوانەکانماندا بپۆن و تۆر هەڵدەنە
دەریاو، چونکە زەوی و دەریا لەم کاتەدا
لەگەڵ ئیوەدا دەستکراوە دەبییت، هەر وەک
چۆن لەگەڵ ئیمەدا بوو."

هەر کاتیکیش گۆرانیبیژان و سەماکاران و
شمشالژەنان هاتن بۆ لاتان، لە کالاکانیان
بکپن، چونکە ئەمانیش ئەهلی میووە و
نەباتن، گەرچی شەمەکەیان خەونە، بەلام
خۆراکە بۆ پۆحتان.

بەرلەوێ بازار بەجی بهیڵن، بپوانن کە هیچ
کەسیک بە دەستی خالی ئەوی بەجی
ناهیڵیت، چونکە پۆحی دلفراوانی زەوی
بەئارامیی لەسەر (با) نانوییت؛ تا خواستی
هەمووتان نەهینیتە دی.

تاوازوسزا

Crime & Punishment

له م کاته دا یه کیک له دادوهرانی شار هه ستایه
سه ر پی و وتی: "باسی تاوان و سزمان بو
بکه."

ئه ویش وه لامي دایه وه:

هه رکاتییک پوحت له بادا سه رگهردان بوو،
ئه و کات بی پشتیوان و ته نیا؛ ئازار به خو
و خه لکی تریش ده گه یه نیت.

بو هه له کانیشتان ده بیئت ده رگای چاکه کاران
بکوتن و چاوه پی بن، په نگه ده رگاشتان لی
نه کریته وه.

خواوه ندی تو وهک زه ریا وایه، هه میشه به
خاوینی ده مینیتته وه و ته نها پوحووکه کان
{ئه وانه ی پوحيان به تاوان بارگران نییه}
به رز ده کاته وه. خواوه ندی تو وهک خوړ وایه،
نه پیگای مشک ده زانیئت و نه به دواي کونی
ماره وهیه.

به لام خواوهندی تۆ له بوونتدا ته نیا نییه،
به شیکێ تۆ هیشتا مروڤه و به شیکیشته
مروڤ نییه، په یکههه بیشتیوهی ئیوه له
خه ودا، له نیو ته مدا، به دواى بیداریی خۆیدا
ده گه ریته.

ئیسشاش من لهو مروڤه ده دوییم، که له تۆ
دایه، چونکه ئه وه نه خواوهندی تۆ و نه ئه و
په یکههه بیشتیوهیهی ناو ته مه، که سزا و
تاوان ده ناسیته.

زۆر جار گویم له ئیو بووه، کاتیکی ده رباره ی
مروڤیک قسه ده کهن، که هه له یه کی کردووه،
وه ها قسه ی له سه ره ده کهن وه ک ئه وه ی له
ئیه نه بیته و له جیهانیکی تره وه هاتیته.

به لام من پیتان ده لیم؛ ئه ولیا و
پیاوچا کانیشتان ناتوانن له و پله یه به رزتر بن،
که هه ره یه کیکی له ئیوه ده توانیته. که وایه
تاوانبارانیشتان ناتوانن له و پله یه نزمتر بن،
که ئیه ده بن.

هه ره ک چۆن گه لایه ک له داریک زه رد نابیته
مه گه ره هه موو بی ده نگیی دره خسته که ی له
خۆیدا هه لگرتبیته، ئاوه ایش که سیکی له ئیه
ناتوانی هه له یه ک بکات مه گه ره ئیه راده ی
شاراوه ی هه مووتانی تیدا بیته.

ئىۋە ھەمووتان پىكەۋە رىزتان بەستۈۋە و
بەرەو خواۋەندى خۇتان ھەنگاۋ دەنن. ھەم
پىگا ئىۋەيە و ھەم رىۋارېش خۇتانن. ئەو
كاتەي لەم پىگايەدا يەكىك لە ئىۋە ساتمە
دەكات و دەكەۋى، ئاگادارىيەكە بۆكەسى
دۋاي خۇي تا نەكەۋى.

بەلى، ئاگادارىيەكىشە سەبارەت بەو
كەسانەي لە پىش ئىۋەۋە پۇشتوون،
ئەگرچى تىپەريون و بەخىرايى پىگاگەيان
بىۋە، بەلام نەيانتوانىۋە بەردى سەر ئەم
پىيە لابەن.

شتىك دەلىم و پەنگە لەبەر دلتان گران بىت:
بزانن، كوژراۋ لە كوشتندا بىتاۋان و دزىلىكراۋ
لە دزىدا بىكەموكۈرى نىيە. ھەرۋەك چۆن
چاكەكاران لە خەراپە و پىاۋچاكان لە گوناھە
بىبەرىي نىن.

بەلى، زۆرىك لە ستەمكاران ستەميان بىنىۋە
و زۆرىك لە مەحكومان بارى تاۋانى
بىتاۋانانىان لە ئەستۈگرتۈۋە.

ئىۋە چۆن دەتۈۋان داد و بىدادىي، چاكە و
خراپ لەيەك جىابكەنەۋە؟ لەكاتىكدا ئەمانە
لە كەنار يەكتردا لەژىر خۆرەتاۋدا راۋىستان
و ۋەك تالى پەش و سىپى لە يەكتەرەۋە

تالون؟ هرکاتیکیش تالی رهش بیچریت،
جو لای نه م پارچه یه ته ماشای ته وای
پارچه که دهکات و له هه مان کاتیشدا ئامیری
چینه که ی پشتگوی ناخات.

هرکاتیک یه کییک له ئیوه هاوسه ره
خیانه تکاره که ی خو ی رابکیشیت ته دادگاه،
ده بییت له دادوهرییکردنـدا، دلی
هاوسه ره که شی بخات ته تالی ته رازووی
دادوهریه وه، ئینجا بریار بدات.

ئه و که سه هیش که ده یه ویت خیانه تکار
شه لاقکاری بکات، ده بییت له پیشدا نیگایه ک
له دهروونی خیانه تلیکراو بکات. {تا بزانی
خیانه تلیکراو دهستی هیه له وهی خیانه تی
لی کراوه!}

هرکاتیکیش یه کییک له ئیوه ده یه ویت به ناوی
دادوهریه وه، ته ور له درهختی خراپه بدات،
ئاگادار بییت پیش وه شانندن؛ ته ماشای
پیشه کانی درهخته که بکات تا بزانییت، که
رهگی چاکه و خهراپه، زپ و بهردار، له نیو
دلی خاموشی زه ویدا له یه کتر تالون.

تییویش تهی دادوهرانی تهی شاره، که
دهتانه ویت دادوهریی بکهن، حوکمی ئیوه
چییه دهربارهی تهو که سهی که جهستهی
پاکه و پۆحی دزه؟ حوکمی ئیوه چییه
دهربارهی بکوژیک، که پیشتر پۆحی خۆی
به دهستی ئەوانیتر کوژدراوه؟

چ حوکمیک به سهر که سیکی فیلزان و
سته مکاردا ده دهیت، که خۆی پیشتر ستهمی
لیکراوه و فریودراوه؟ به چ شیوهیه که سزای
تاوانباریک ده دهیت، که په شیمانییه که ی له
تاوانه که ی گه وره تره؟

مه گهر په شیمانی هه مان تهو سزایه نییه، که
یاسا دهیه ویت بیسه پینیت به سهر تاوانباردا،
تهی کاری ئیوه جیه جیکردنی تهی یاسایه
نییه؟

سهره رای ئەمانهش، هیشتا ئیوه ناتوانن
په شیمانی له دلی بیتاواناندا بروینن و
له دلی تاوانباراندا هه لی بکهنن.

تهو، له ناکاو و تاریکه شه ودا له دهرگاگان
دهدات، تا خه لکی بیدار بکاته وه و له ودا
خۆیان ببینن.

تَيْسَتَا تَيَّوَه چۆن ده توانن دادوه ریی بکهن،
مه گهر ئه وهی که له پووناکییه کی ته واودا
هه موو کرده وه کانتان بینیبیت.

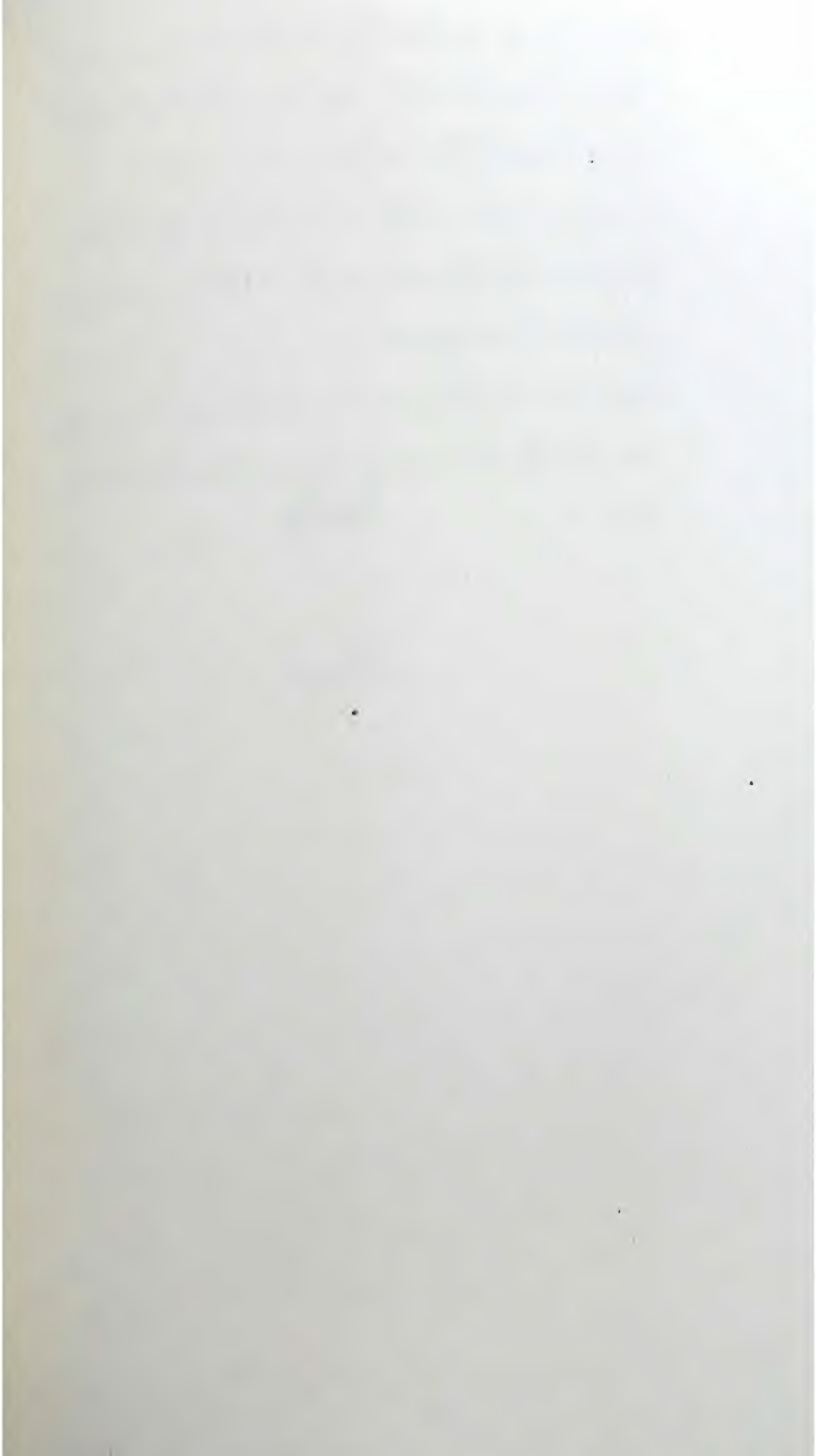
ئه وجا ده زانن، مروڤ جه سته یه کی راویستاوه
له تاریکولیلله ی به یان و پاکشاهه له
زهرده وتاریکه ی ئیواره دا.

ئه وه یش بزائن، به رزترین به ردی دیواری
په رستگا له نزمترین به ردی بناغه به هادارتر
نییه .

ياسا

Laws

له م کاته دا پاريزه ريک وتی:

"ماموستا، له باره ی یساوه چی ده لئی؟"

ئویش له وه لآمدا وتی:

ئيوه به دانانی یاسا دلخوښن، به لām به

شکاندن یاسا پتر دلخوښن. ههروهک ئه و

منـدالانه ی له که نار ده ریاکانـدا

به خوښه ویستییه وه کوښک له لم دروست

ده که ن و دوا یی به پی که نینه وه ده یرووخیـن.

به لām کاتیـک ئيوه کوښکی لمین دروست

ده که ن، ده ریا لمی زیاتر ده هیـنـیـته

که نار ه کانیه وه، کاتیـکـیش ده یـرووخیـن،

ده ریا له گه لـتان پی ده که نیـت، به راستی ده ریا

له گه ل بیتاواناندا پی ده که نیـت.

به لām چی به و که سانه ده لـیـن، که نه ژیانیان

ده ریا یه و نه یاسای مروقه کان وهک کوښکی

لمین ده بینن؟

که سانیک که ژيان بۆ ته وان، وهک به ردیک
وايه و ياساش وهک به رد تاشيک ده بينن و
هاوشيوه ی ژيانی خويان دايدة تاشن؟

ئه ی چی ده لئین سه بارهت به گوجيک، که
رقی له سه ماکردن ده بيته وه؟

سه بارهت به و گايه ی نيره ی^۱ ملی خو ی خو ش
ده ویت و ئاسکی ئازادی دارستان به ویل و
سه ره شیواو داده نیت؟

سه بارهت به و ماره پیره ی که ناتوانیت
کاربخات و ماره کانی تر به پرووت و بیشهرم
ده زانیت؟

سه بارهت به و که سانه ی پیش هه موو که سیک
خویان ده کهن به ئاهه نگه کاندای له وی و
تیروپر ده خون و که ده شرپون ده لئین: هه موو
ئاهه نگیک پیش یلکارییه و هه موو
ئاهه نگگیریکیش یاساشکینه؟

چی ده لئین سه بارهت به و که سانه ی پشت به
خوره تاو وه ستاون؟ ئه و که سانه ی ته نها
سیبه ری خو یان ده بینن و سیبه ره کانیشیان
یاساکانیان؟ چی به مانه ده لئین: که خور

---

^۱ - نیره: سیمکه، نیل، نیله، نیله، هوویه. ئه و که ره سه
له داردوستکراوه ی ده کرته شان و ملی گا له کاتی جووتدا. (و)

بۆيان يەك ماناي ھەيە، تەويش تەنھا سىبەر
دروستکردنە؟ جىبە جىکردنى ياساش بۆيان
ماناي ھىچ ناگەيەنيت، جگە لە دانەوينەو و
شوينپىھەلگرتنى سىبەرەکانى خۆيان لەسەر
زەوى؟

بەلام كە تۆ بەرەو خۆر برۆيت، چ سىبەرىك
دەتوانيت تۆ بەديار خۆيەو و پراگريت؟ كە تۆ
لەگەل بابرويت، چ چارۆكەيەك دەتوانى پيى
تۆ ئاراستە بكات؟

ئەگەر خۆتان نيرەي مىلى خۆتان بشكىنن، چ
ياسايەكى مروف دەتوانيت كۆتتان بكات؟ لە
چ ياسايەك دەترسن، ئەگەر لە سەماکردندا
پى بە زنجىرى تەوقى كەسى تردا نەنن؟

كى دەتوانيت ئىو پاپىچى دادگا بكات
لەسەر ئەوەي جلى بەرتان دادەدپن؟
بەمەرجى فرىي نەدەنە سەر پىگاي خەلكى
تر.

ئەي خەلكى ئورفالىس؛ ئىو دەتوانن
تەپلەكان بىدەنگ بكن و ژيى تارەكان شل
بكنەو، بەلام كى لە ئىو دەتوانيت بە
بوولبوليك بلى مەخوينە؟

آزادی

Freedom

لەم کاتەدا پیاویکی وتارییژ وتی:
"دەربارەى ئازادیی قسەمان بۆ بکە."
ئەویش وەلامی دایەو:

لە دەروازەى شار و لە کەنار ئاگردانە کانتاندا
بینیومن؛ خۆتان بە زەویدا داو و ئازادیی
خۆتان پەرسەتوو. ھەرۆک چۆن کۆیلە
لە بەردەم سەردارە کەیدا سەر نەویى دەکات،
لە کاتیکی دەزانیت کوشتەى دەستی ئەو.
بەلێ لە ناو باخی پەرستگا و لە ژێر سیبەرى
قەلادا، ئازادترین کەسى ئیوهم لە بەرگی
ئازادییدا دیو، کە ئازادیی خوێ وەک
تەوقییک لەمل و کە لە پچەیک لە دەست و
پێوەندیکی لە پێ کردوو.

بەراستی دلم خوینی لێ دەتکێ، کە دەبینم
ئێو کاتیکی ئازادن، کە ئارەزووی ئازادیی
بۆتان دەبیته تەوق و پێوەندیکی و ئیدی وەک
ئامانج و خەونیکی لەبارەى ئازادییەو قسە

ئالەن. ئۆيۈم ئۆزىگە ئازاد ئىن، كە
پۇرگارتان بىي چاودىرىي و و شەوانتان بىي
نىگەرانىي بىي. بەلكو ئۆزىگە ئازاد، كە
ئەم شتانه تەنگتان بىي ھەلچىي و ھىشتا
ئۆيۈم پووت و ئازاد بىتوانن بە سەرىدا
سەركەون و تىيپەپىنن.

بەلام چۆن دەتوانن لە شەو و پۇرى خۆتان
زىاتر بىرۆن، ئەگەر ئۆزى زنجىرە نەپسىنن، كە
خۆرى بەرەبەيانى ھۆشيارىي خۆتانتان بىي
كۆت كىرەو؟

لەپاستىدا ئۆزى شتەي ناوتان لىئاو ئازادىي،
خۆرى بەھىزىرىن زنجىرە، ئەگەرچى ئەلقەكانى
لەزىر خۆردا بىرەوشىتەو و سەرنجتان پوو و
خۆرى كەمەندىكىش بىكات. مەگەر ئۆزى شتانهي
كە دەتانهوئىت لە خۆتانى دووربىخەنەو بۆ
ئەوئى ئازاد بىن؛ بەشىك نىن لە خۆتان؟

ئەگەر ئەمە ياساىيەكى نادادوئەرانەيە، بەلام
ئەو خۆتان بەدەستى خۆتان لەسەر
نىوچەوانتان نووسىوتانە. ئۆيۈم ناتوانن ئەمە
نە بە سىووتاندنى كىتەبىي ياساكان و نە
بەشۆردنەوئى تەوئىلى دادوئەركانتان
بىسپنەو، تەنەت ئەگەر ھەموو ئاوى
دەرياشى بۆ بەيىنن.

تەگەر دەتانەوئى تەختى حوكمى سىتەمكارىك
بىرۈرخىن، دەبىي يەكەمجار ئەو تەختە
بىرۈرخىن، كە لە دەروونتاندا بۆتان دروست
كردووه .

ئەگىنا چۆن سىتەمكارىك دەتوانىت
فەرمانرەوايى كە سانى ئازاد و سەربەرز بىكات،
ئەگەر ئەو خەل كە خۇيان، ژىردەستەيىك لە
ئازادىيە كە يان و ملش ————— ۈرپىيەك لە
سەربەرزىيە كە ياندا نەبىت؟

ئەگەر نىگەرانى لىي ، ئەو خۆتان
هەلتان بىزاردووه و ئەو خۆي نەسەپاندووه .
ئەگەر ترسىكتان ھەيە و دەتانەوئىت لە دلتاندا
دەرىپە پىنن، ئەو ترسە لە دلى ئىو ەدايە،
نەك لە دەستى ئەو كە سەدا، كە لىي
دەترسن .

لەپاستىدا ھەموو شتەكان لە دەروونتاندا
دەستيان لە مىي يەك كىردووه، ئەو ەي
دەتانەوئىت و ئەو ەي لىي دەترسن، ئەو ەي
لەگەلى كۆك و ئەو ەي لەگەلى ناكۆكن،
ئەو ەي بەدوايدا دەگەپىن و ئەو ەي لىي
ھەلدىن .

تەم شتانه لە دەروونتاندا دەجوولین و دە
پووناکی و سیبەر که پیکهوین، کاتی سیبەر
نامینیت، پووناکی جیماو دەبیست بە سیبەر بو
پووناکییەکی تر.

بەم شیوێیە کاتی ئازادی ئیو زنجیری
خۆی دەپسینیت، ئەلقەکانی دەبیست بە
ئازادییەکی گەورەتر لە زنجیر و پیوهندتان
دەکات.

عقل و سۆز

Reason & Passion

لەم كاتەدا ژنە قەشەكە جاريكى تر هاتەوگۆ
و وتى: "دەربارەى عەقل و سۆز بۆمان
بدوى."

ئەويش لە وەلامدا وتى:

زۆرجار پۇحى ئىو دەبىتە گۆرەپانى
جەنگىك، تىيدا عەقل و دادوهرىتان لەگەل
هەست و ئارەزووتان پووبەپووى يەك
دەبنەو.

خۆزگە توانىبام ئاشتىبەخشى پۇحتان بىم و
ئەو سەنگەر لەيەك گەرتنەى بەشەكانى
پۇحتان بگۆرم بە يەكپىزى و ھاوئاھەنگى.

بەلام چۆن دەتوانم ئەو بەكم، مەگەر ئەو
خۇشتان ئاشتىخوارىن و ھەموو پىكھاتەكانى
پۇحى خۇتان خوش بویت.

عەقل و سۆزى ئىو؛ چارۆكە و سوكانى
كەشتى پۇحى ئىو.

هه رگه ئاتىگىش نەم گەشتىيە چارۆكە كەي دىرا
يان سوكانە كەي شكا، ئىۋە لىرە و لەۋى
سەرگەردان دەبن، يان لە نىۋە پاستى دەريادا
گىردە خۇن.

چونكە ئەگەر بەتەنھا عەقل فەرمانپەرە واپىتان
بكات، دەبىتە پىگرو سىنورداتان دەكات،
ئەگەر بەتەنھا سۆزىش فەرمانپەرە واپىتان
بكات، ئەۋە دەبىتە ئاگرىك، كە خۇيشى
دەسووتىنيت.

كەۋاتە لە پۇختان بگەرپىن، با تىيدا عەقل بە
بەرزايەكانى سۆزدا ھەلزنى و بۆى بىتە
سترانىز.

ھەرۋەھا لىگەرپىن؛ سۆزتان عەقلىتان ئاراستە
بكات، بەم شىۋەيە سۆزتان لە مردنى خۇيدا
دەرتتەۋە، ۋەك چۆن قەقنەس لە خۆلەمىشى
خۇيدا دروست دەبىتەۋە.

من دەمەۋىت؛ ۋەك دوو مىۋانى خۇشەۋىستى
مالەكانتان لەگەل عەقل و سۆزتاندا رەفتار
بكەن، بىگومان دەبى ھەردو مىۋانەكە
بەيەك ئەندازە پىزىيان لى بگىرىت، چونكە
ھەرگەس گىرنگىي زىاتر بداتە يەككىيان، ئەۋا
خۇشەۋىستى ھەردووكيان لە دەست دەدات.

كاتيڭا له نيوان تەم تەپۆلكانەدا، لە ژيەر
سيبەري فينكي چناريڭدا دادەنیشن و له
بيدهنگي كيڭگە و ميڭگە دوورەكاندا مەست
دەبن، ئەو كاتە بهيڭن؛ دلتان به بيدهنگي
بليت: (خواوەند له عەقلا پشوو دەدات).

كاتيڭيش توفان هەلەدەكات و رەشەبای
بههيز، درەختی دارستانەكان رادەوهشيڭيت و
هەورەگرمە و برووسكە، شكۆي ئاسمان
رادەگەيهڭيت، ئەو كات له دلي خوتاندا
بهترسەوه بليڭن: (خواوەند له سۆزدا
دەجمي).

له بهرئەوهي ئيۆهش هەناسەيه كن له گەردوون
و گەلایه كن له دارستانی خوداوەند، دەبي له
عەقلا پشوو بدەن و له سۆزدا بجميڭن.

ٹازار

Pain

لەم کاتەدا ژنیکی ھەستایە سەرپیی و وتی:
"دەربارە ی ئازار بۆمان بدوئ."

ئەویش لە ۆلامدا وتی:

ئازارە کانتان شان کاندنی تووکیکیکە، کە
تیگەیش تانتانی لە خوگر توو. ھەرۆک چۆن
دەبی تووکیکی میوہکان شەق بیات، تا
ناو کە کە ی خۆر ببینیت، ئیویش ئاوا دەبییت
ئاشنای ئازار بن.

ئەگەر ئیویش بتوانن دلتن بە سەرسامیی
پەرچوہکانی ژیان ی پۆژانەتان رابھینن، ئەو
ئازارە کانتان کە مەر لە خو شییە کانتان سەرتان
دەسوورمیت و ئیدی وەرزەکانی دلی خو تان
قبوول دەکرد، ھەرۆک چۆن تیپەرینی
وەرزە کانتان بە سەر کیلگە کانتاندا قبوول
کردووە.

ئەو کاتە ئیدی بە ئارامییەو دەپواننە
زستانگەلی خەمە کانتان، چونکە زۆر لە

تازاره کانتان؛ تيوه خوتان ههلتانبرژاردوه.
ئازار ئه و ده رمانه تالهي، که پزيشکي
دهروونتان، برينه کانتاني پي ساريژ دهکات.
که واته متمانه به و پزيشکه بکه و
دهرمانه کاني به ئارامي و دان به خوداگرته وه
بنوشن.

چونکه ده سستی ئه و، ئه گهرچی پهق و
سهنگينه، به لام له لايه ن ده سستی ميه ره باني
غه بيه وه پينمايي ده کريت.

ئه و جامه ي که ده تانداتي، ئه گهرچی
ليوه کانتان داخ ده کات، به لام له گلێک
دروست کراوه، گوزه گهره که ي به فرميسکي
پيرۆزي خويه وه قورپه که ي شيلاوه.

خَوَاسِر

Self-Knowledge

لەم کاتەدا پیاویک وتی:

"دەربارەى خۆناسین بۆمان بدوێ."

ئەویش لە وەلامدا وتی:

دڵەکانتان لە بێدەنگییدا، نەینیی شەو و پوژ
تێ دەگات، بەلام گویکانتان تینووی بیستنی
دەنگی دلتان. ئیوه لە وشەکانەوه دەتوانن
ئەوه بزانی، کە لە ئەندیشەدایە، دەتوانن بە
سەرى پەنجەکانتان دەست لە جەستەى
پووتى خەونەکانتان بدەن، چى لەوه باشترە،
کە دەتوانن وا بکەن.

پێویستە کانێى شاراوەى پۆختان هەلقولێ و
پووه و دەریا هاژە بکات، ئەوکاتە گەنجینەى
قوولێ بێسنوورى پۆحى خۆتان بە چاو
دەبینن.

بەلام بۆ کێشانەى گەوهەرە نەناسراوەکانى
ئەم گەنجینەى، تەرازوو دروست مەکەن و
قوولایی دانایی خۆتان بە پەت و گوریس

مه پيئون، چونكه (خود) دهريايه كي بيكوتار
بيبنه، كه ناپيورتيت.

مه لين: (راسـتيمان دوزيه وه)، به لكو
بلين: (راسـتويه كمان دوزيه وه). مه لين:
(پيره وي پوچمان دوزيه وه ته وه)، به لكوو بلين:
(پوچم بيني به پيره وي مندا ده پوشت)،
چونكه پوچ به هه موو پيره وه كاندا ده پوات.

پوچ نه له سهر هيليك پي ده كات و نه وهك
قاميش به ستووني ده پويـت، پوچ وهك
گوله شليري ئاوي ده پشكوئ، كه په په
بيشوماري له هه ژمار نايه.

فیتر کردن

Teaching

لەم كاتەدا مامۇستايەك وتى؛

"دەربارەى فىرکردن بۆمان بدوئى."

ئەويش لە وەلامدا وتى؛

كەس ناتوانىت ھىچ شت يىكتان بۆ ئاشكرا
بكات مەگەر ئەوەى كە لە بەرەبەيانى زانىنى
خۆتاندا نيۈەخەوتوو يىت.

مامۇستايەك، كە لە ژىر سىبەرى پەرستگادا و
بەنيو خويندكارەكانىدا ھەنگاۋ دەنىت، جگە
لە بيروباۋەر و خۆشەويستىيەكەى، ھىچ
زانستىك بەوان نابەخشىت.

ئەگەر مامۇستاكەتان بەراستى زانا يىت،
ميواندارييتان ناكات بۆ خانەى حىكمەتى
خۆى، بەلكوو پىنمايىتان دەكات پوۋەو مالى
ھۆشى خۆتان.

پەنگە ئەستىرەناسىك بتوانىت لەبارەى
تىگەشتنى خۆى بۆ ئاسمان، قسەتان بۆ
بكات، بەلام ناتوانىت تىگەشتنى خۆيتان

بداتى. رهنكه موسيقيكارىك بتوانيت له سهر
هموو ئه و رېتمانەى له گەردووندا هەيه
موسيقاتان بۆ بژەنيت، بەلام نه دتوانيت
گوڤيه كانى خويتان بداتى نه دهنگيک، که
زايەله دهکات.

رهنگه ئه و کهسهى سههروکاری له گەل
ماتماتيکدا هەيه، بتوانى له بارهى جيهانى
کيش و ئەندازەوه بۆتان بدوى، بەلام ناتوانى
بۆ ئه و دهربارەتان بهريت.

چونکه هيچ کهسيک ناتوانى په پوبالى خهونى
خوى به کهسيکى تر ببهخشييت. تەنانەت
هەريەک له ئیوه به رانبەر زانستى خوداوهند
تەنيابالن و پيويستيشه يەک به يەکتان له
تيگه يشتنى خوداوهند و درکى زهويدا
تەنيابن.

دۇستايەتى

Friendship

لەم کاتەدا گەنجیک وتی دەربارەى:
"هاورپێتەى بۆمان بدوێ."
ئەویش لە وەلامدا وتی:

هاورپێکەت وەلامى خواستەکانى تۆیە.
کێلگەیهکە، کە بەخۆشەوێستییەو تۆوى تێدا
دەچێت و بەسوپاسـ وە بەرھەمەکەى
دەچنیتەو. ئەو سـ فرەوخوانەیه، کە
بەبرسێتییەو هانای بۆ دەبەیت و ئارامى
تێدا دەدۆزیتەو.

کاتیەک هاورپێکانتان لەبارەى ئەندێشەى
خۆیانەو قسەتان بۆ دەکەن، لە (بەلێ) و
(نەخێر)ى ناختان مەترسن و بیلێن.

کاتیکیش بێدەنگ دەبێت، دڵتان گۆییبێستى
دلیبەتى، چونکە لە دۆستایەتییە هەمرو
خواست و ئەندێشەکان بەبێدەنگى لەدایک
دەبن.

كاتيک ھاوريگهت به جيتده هيليت دلكران
مه به، چونكه نهو شتهى تو له ئه ودا له هر
شتيكي تر خوشترت ده وييت، زورجار له بي
ئه وييدا پرونتر ده بينيت. ههروهك چوون
شاخه وانه كان، شاخه كان له دووره وه جوانتر
ده بينن.

ئاگادار بن له دؤستايه تييدا هيچ
مه به ستيكتان نه بييت، جگه له قوولكردنه وهى
پوحي ھاورييه تي، چونكه نهو خوشويستنهى
هه لوه داي په ببردن به رازه كانى خوئ نه بييت،
خوشه ويستى نيه و ته نها توپيگه، كه فرى
ده درى و شتوچكه ي بيفه ر ده گرييت.
باشترينى خوتان به ھاوريكانتان ببه خشن و
ئه گه ر داکشانه کانتان ده بينيت، با
هه لکشانه کانيشتان بينيت.

ئه وه چ ھاورييه تيه كه، كه بو كات كوشتن
بييت! له گه ل ھاوريكانتانا به دواى كاتدا
بگه رين تا تياى بژين، چونكه ھاوريكانتان
خواسته كانتان پر ده كه ن، نهك به تالتان
بكه نه وه.

له شيرينى ھاورييه تييدا پيكه نين و چيتر
بهش بكه ن، چونكه له شه ونمى شتگه له
ورده كاندا كازيوه ي دل ده بووژيته وه.

قسه کردن

Talking

لەم کاتەدا وێژەرێک هاتە گۆ و وتی:

"دەربارەی قسەکردن بۆمان بدوێ."

ئەویش لە وەلامدا وتی:

ئێـو ه کاتیـک دەـکەـوـنە قسەـکردن، کە لەـگەـڵ

ئەـندێـشەـتان کۆـک و تەـبا نەـبن. ئێـو ه کاتیـک

ناتوانن چیتـر لە تەـنیایـی دڵـتاندا نیشـتەـجـی

بن، دێـن و لە لێـو ه کانتاندا دەـژـین، چـونـکە

دەـنگ کاتـبەـسەربردنیـکی خۆـشە بۆـتان.

ئێـو ه لە زۆـریـهـی قسەـکانتاندا ئەـندێـشەـکانتان

نیـو ه مردو و دەـکەـن، چـونـکە ئەـندێـشەـ

بالـندەـیەـکی ئاسـمانیـیه، کە پەـنگە لە قەـفەـسی

وتـندا بالـهـکانـی بکـاتەـو ه، بەـلام ناتونـیت

بفرـیـت.

لەـنیـو ئێـو هدا کەـسانـیـک هەـن لە ترسـی

تەـنیایـی پەـنا دەـبەـنە بەر زۆـروـتن، چـونـکە

بێـدەـنگیـی پەـردە لەـسەر تەـنیایـیه کەـیان

هەـلـدەـمالـیت و ئەـوانـیش لەـمە هەـلـدێـن.

له نيو تيئوهدا كه سانئك هه ن، له خوئانه وه
قسه ده كه ن، كه چي راستتیهك له ده میان
دیتته دهره وه، كه خوشیان تیی ناگه ن.

كه ســـــــــــــــــانئكیش هه ن، راستتیهك له
دهرونیاندایه، به لام به وشه ده ری نابرن، له
سینه ی ئه م جووره كه ســـــــــــــــــانه دا پوچ له
بیده نگی هاوئا هه نگی خویدا نووستوه.

كاتئكیش له سه ره پئی یان له چه قی بازاردا
پوبه پروی هاوپئكانتتـــــــــــــــــان ده بنه وه، بهیلن
پوختان لیوه كانتتـــــــــــــــــان بخاته جووله و بدوی.
پئگه بدهن ده نگیك، كه له ده نگی ئیوه دا بو
گوئییهك، كه له گوئی ئه ودایه، بدوی.

چونكه پوچی ئه و حه قیقه تی دلی توئی وهك
تامی شه رایك له زاردا ده مینتـــــــــــــــــته وه،
له كاتئكدا نه شه راب ماوه و نه جام.

کات

Time

له م کاته دا ئه ستیره ناسیځ پرسى: "ماموستا،
ئهى له باره ی کاته وه چى ده لئیت؟"
ئویش له وه لامدا وتی:

ئیه ده تانه ویت کات بپیون، ده تانه ویت
پهفتار و ته نانه ت پوچیشان به گویره ی
کاترمیر و ورزه کان پیک بخه ن، له کاتیکدا
کات ناکوتا و نه پیوراوه .

ئیه له کات چه میځ دروست ده که ن، ئه و جا
داده نیشن و به دیار پویش تنییه وه راده میئن،
به لام ئه و نه مره و هو شیاره به نه مریى
خویشى . کات ده زانیټ، دوینى یادگاریى و
سبه ینیش خه ونى ئه مړویه .

کات له نیو ئیه دا ستران ده چریت و بیر
ده کاته وه، هیشتا له بازنه ی هه مان ئه و
ساته دایه، که ئه ستیره گانی به ئاسماندا پژاند .

کى له ئیه دا هه ست به وه ناکات، که توانای
خو شه ویستی تییدا له راده به دهره ؟

کئی له تیئوه ههست بهوه ناکات، تهه
خۆشهویستییه له راده به ده ره ی، له ته وه ری
بوونی دا گه مارۆ دراوه و نابزوی و له
خۆشهویستییه که وه ناچیتته سه ره ئه ندیشه ی و
شیوازیکی تری خۆشهویستی؟

کاتیش وه ک خۆشهویستی وایه، بی شوینه و
به ش به ش ناگریت، به لام نه گه ر بیرتان له وه
کرده وه، کات دابه ش بکه ن بۆ سه ره وه رز، با
له هه ره رزیکی دا هه موو وه رزه کانی تریش
هه بن.

به یلن ئه مرۆ رابردووتان له باوه ش و
داها تووتان به تاسه وه له ئامیز بگریت.

چاکه و خراپه

Good & Evil

لەم کاتەدا یەکیەک لە بەتەمەنەکانی شار
وتی: "لەبارەی چاکە و خراپەو بۆمان
بدۆی."

ئەویش لە وەلامدا وتی:
تەنھا دەتوانم باس لە چاکەکانتان بکەم، نەک
خراپەکانتان، چونکە خراپە چییە، جگە لە
چاکەیهک، کە بە دەست تینووویەتی و
برسییەتی خۆیەو ئازار دەچێژێت؟

لەراستیدا چاکە کاتیەک برسی بیّت لە
ئەشکەوتە تاریکەکانیشدا بەدوای خۆراکی
خۆیدا دەگەرێت، کاتیکیش تینووی بیّت لە
ئەستێلەکانیش ئاو دەخواتەو.

هەرکاتیک ئێو لە گەڵ خۆتاندا بن؛ چاکن، خۆ
نەگەر لە گەڵ خوشتاندا نە بن؛ خراپ نین،
چونکە مالتیکی پووخواو، مەرج نییە لانهی
دزان بیّت، مالتیکی پووخواو تەنھا مالتیکی
پووخواو.

که شتی بی سوکان؛ له وانه یه بی تاسو به نیو
دوورگه مه رگباره کانداسه رگه ردان بیټ، به لام
له گهل نه مه شدا نو قمی ده ریا نابیت.

نیوه نه وکاته چاکن، که له خودی خوټان
بیه خشن و هه رکاتیکیش بو خودی خوټان
{سوود} وهریگرن خراب نین، چونکه
نه وکاتانه ی به دوا ی {سوودی} خوټاندا
ده گه ریښ وهک نه و ره گه وه هان، که باوهش
به خاکدا ده کات و له سنگی زهوی ده مژیت.

بیگومان میوه ناتوانیت به ره گه که ی بلیت:
(وهک من پی بگه و پرپه و هه میشه له
به ره می خوټ بیه خشه.) بو میوه به خشین
پیویسته، هه روهک چوڼ بو ره گ وهرگرتن
پیویسته.

نیوه نه و کاته چاکن، که به ته واوی ی له
گوفتاره کانتان به ئاگان، به لام نه و کاته یش
خراب نین، که نوو ستوون و به دهم خه وه وه
ورپینه ده که ن، چونکه له وانه یه ورپینه زمانیکی
لاوان، به هیز بکات. نیوه نه و کاته چاکن، که
به لیه اتووی ته واو و هه نگاوی جیگیره وه
به ره و مه به ستی خوټان ده که ونه ری.

بەلام كاتىكىش بۇ مەنزىلى مەبەستتان
شەلەشەل بېرۇن ھەر خىراپ نىن، چۈنكى
ئەوانەى شەلەشەلىش دەپۇن ھەر دەجۈلۇن.

بەلام ئەى ئەوانەى لەم رېگىايەدا تىرپەون؛
لەبەرچاۋى شەلەكاندا مەلەنگىن و وابزانن بەمە
مىھربانىيان پىشكەش دەكەن! ئىۋە بە ھەزار
شۈۋە چاكن و كاتىكش باش نىن؛ خىراپ نىن،
تەنھە ئەۋەيە وىل و تەمەلن. خەيف! كە
ئاسكەكان ناتوانن كىسەلەكان فىرى پاكردن
بەكەن.

چاكىي ئىۋە لە خواستىكدايە بۇ گەيشتن بە
مەزنىي خود و ئەم خواستەش لە ھەمووتاندا
شىتىكى سرووشىتيە، بەلام لە لاي ھەندىكتان
خواست، پووبارىكى بەخووپە، كە پوۋە دەريا
دەخروشىت و نەينىي كۆساران و ئاۋازى
دارستانەكان لەگەل خۇياندا دەبات.

لەلای ھەندىكى تىرىشتان خواست، جۇگەيەكى
ھىمە، كە لەملاۋلاكاندا ون دەبىت و ناگاتە
كەنار، بەلام با ئەوانەتان كە تىرپەون بەۋانى
تەنەلۇن: "ئەۋە بۇ خاۋەخاۋە دەپۇن؟" چۈنكى
چاكەكەرانى پاستەقىنە، ھىچ كاتىك بە بى
بەرگەكان نالۇن: (كۈا جەكەتان؟) و بە بى
مالەكان نالۇن: (كۈا مالتان؟)

نزا

Prayer

له م کاته دا ژنه قه شه یه ک وتی:

"دهرباره ی نزا بۆمان بدوی."

ئویش له وه لامدا وتی:

ئیه کاتییک له ناره حه تییدا بن، یان
پیوستیتان به شتییک بیست، نزا ده کهن.
خۆزگه له کاتییکیشدا بی کیشهن و ته ژین له
شادی، نزانان بکردایه، چونکه نزا چیه
جگه له کشانت به بۆته ی گهر دووندا؟

ئه گهر ئاسووده ده بن کاتییک تاریکی ئیه
ناختان ده پرژیته ئاسمانه وه، به مه ده مان
شیه ویش دلخۆش بن، کاتییک کازیوده ی دلتان
{پهونا کیتان} ده پرژیته ئاسمانه وه.

کاتییک پۆختان بۆ نزا بانگه یشتان ده کات و
ئیه ده ست ده کهن به گریان، لیگه رین با
جار له دوا ی جار بتانگرینیت تا له کوتاییدا
ده تانخاته پیکه نین.

لەو كاتەدا نزا دەكەن، پۆختان بۆ تاسمان
هەلدەكشی و ئەو كەسانە دەبینیست، كە
لەهەمان ئەو ساتەدا نزا دەكەن، لەم كاتە
بترازی هیچ كاتیکی تر ناتوانن پۆحی ئەوانی
تر ببینن.

كەواتە بهیڵن سەردانتان بۆ ئەم پەرسەتگا
نادیارە، شیرین و پەر لە دۆستایەتی بیست،
چونكە لەمە بترازیست، ئەگەر هەر مەبەستیکی
ترتان لەم سەردانە هەبیست، ئەو هەم
بەدەست ناهینن. ئەگەر تەنھا بۆ خۆتان و
تەننەت بۆ نیازی خەلكی تر بپارینەو،
گویتان لێ ناگیریت.

تەنھا ئەو بەسە پوو لەم پەرسەتگا نادیارە
بكەن. من ناتوانم ئێو فێر بكەم، چۆن بە
وشە نزا بكەن، خواوەند گوی لە وشە
ناگریست، لەكاتێكدا خۆی خستووێتیە سەر
لیوتان.

هەروەها نایشتوانم فێری نزای دەریا و
دارستان و چیاكانتان بكەم، بەلام ئێو ئەو
ئەوانە لەنیو دەریا و دارستان و چیاكاندا
لەدایكبوون، خۆتان دەتوانن نزاكانی ئەوان
لەدلتاندا بدۆزنەو.

تەكەر لە خامۆشیی شەودا كۆی هەلبەن،
گۆیتان لێ دەبێ، ئەوان بەبێدەنگیی دەلێن:
(خوادەوێند، كە تۆ بآلت بە ئێمە داوێ؛
ئەوێ لە ئێمەدا دەفڕێ هەر هی تۆیە، ئەوێ
ئارەزووی تۆیە لە ئێمەدا شەوانمان كە شەوێ
تۆن، دەكات بە پۆژانمان كە پۆژی تۆن.

ئێمە ناتوانین پرسباری هیچت لێ بكهین،
چونكە تۆ هەموو شتیكمان دەزانسی بەر
لەوێ لەدایك ببین. تۆ خۆت خواستی
ئێمە تا زیاتر لە خۆتمان پێ ببەخشی،
زیاتر پێ داوین.)

حیر

Pleasure

لهم كاته دا زاهيدىك {خه لوه تكي شىك}، كه
سالى جاريك ده هاته شار، هاته پيشه وه و
وتى: "ده رياره ي چيژ بومان بدوى."

ئەويش له وه لامدا وتى:
چيژ گوراني ئازاديه، به لام خودى ئازادى
نيه. چروى خواستى ئيوهيه، به لام ميوه كه ي
نيه. قوولاييه كه به رزايى بانگ ده كات، به لام
خوى، نه قوولاييه و نه به رزيه. دىلى نيو
قهفه سيكه و باله فركييه تى، به لام ئاسمانيك
نيه له خوى بگريت.

به لى، به راستى چيژ گوراني ئازاديه.
هيوادارم له كانگاي دلتانه وه ئەم گورانيه
بلىن، به لام نامه وييت له كاتى وتنيدها، دلى
خوتان بدورپنن.

هەندىك له گه نه كانتان به شيوه يهك دواي
چيژه كان ده كه ون، وهك بلىي ئه وه هه موو
شتيك بييت، ئيوهش له سهر ئه وه سه رزه نشت

و تاوانباريان دهكهن، من نه سه رزه نشستيان
دهكهم و نه تاوانبار، به لكوو هانيان ددهم
هميشه بگه پيښ.

چونكه چيژي خويان ددوژنه وه، به لام
به تهنيا نا، چونكه چيژ حهوت خوشكي
هه يه، بچو وكترينيان له خوي جوانتره. نه ي
حيكايه تي نه و پياوه تان نه بيستوه، كه عهر د
بو ره كي دار هه لده كه نيټ و گه نجينه ي تيا
ده دوژنه وه؟

هه نديك له به ته مه نه كانتان به په شيمانويه وه
يادي چيژه كانيان دهكهن؛ وهك نه وه ي
له مه سستييدا هه له يه كيان كردبيټ، به لام
په شيماني نه نديشه تاريك دهكات، نهك
ته مي.

نه وان دهبيټ به سوپاسه وه چيژه كانيان به بير
بهيننه وه، هه روهك چوڼ خه رمان هه لگرتني
هاوينا نيان بير دهيننه وه، به لام نه گهر
په شيماني ناسووده يان دهكات، ليگه پيښ با
ناسووده بن.

له نيو ئيوه دا كه سانتيك هه ن، نه نه وه نده
كه نجن به دواي چيژدا بگه پيښ و نه
نه وه نده يش پيرن يادي بكه نه وه، له ترسي
كه پان و به بيرهيټانه وه له هر جوړه چيژيټك

هەلدین، ئەوەک پۆحیان قەرامۆش بکەن، یان
بەرەنجین، بەلام چیرۆکی ئەوان خۆدوورگرتنە
لە چیرۆکەواتە ئەمانیش گەنجینە ی خۆیان
دەدۆزنەو، گەرچی بە لەرزەو بە دوای پەگدا
دەگەرین.

پێم بڵێن کێ دەتوانێت پۆح بەرەنجینێت؟ ئایا
بوولبول، بێدەنگی دەشیوینێت؟
گولەئەستێرە، ئەستێرە بێزار دەکات؟
دووکەلی بلیسە ی ئاگری ئیو، قورسای
دەخاتە سەرشانی (با)؟

ئێو وادەزانن پۆح گۆمیکێ مەنگە، دەتوانن
بە دارێک ئەو ئارامییە ی بشیوین؟

نۆرجار پوودەدات، کە چیرۆکی پەت
دەکەنەو، بەلام لە گۆشە یەکی بـوونی
خۆتاندا ئەم چیرۆکە هەر هەلدەگرن. کێ
دەزانێت ئەوە ی ئەمپۆ پەتی دەکەنەو سەبە ی
هەزتان لێ نایێت؟

تەنانەت جەستەشتان خاوەنداریتی خود و
پێویستەکانی خۆی دەزانێت و هیچ فریو
ناخوات. جەستە ی ئیو سازێ پۆحی ئیو،
بەدەست خۆتەنە بەم سازە ئاوازی خوش یان
ناخۆشی پێ بژەنن.

ئىستا لە دلى خۇتاندە دەپرسن:

(چۇن لە چىژدا چاگە و خىراپە

جىابگە يەنە ۋە؟)

بچنە نىو كىلگە و باخەكانتان، تا فىر بىن؛

چىژى ھەنگ لە ۋەدايە، كە شىلەي گولەكان

بىژى و چىژى گوليش لە ۋەدايە شىلەي خۇي

بىخىت بە ھەنگ.

چونكە بۇ ھەنگ، گول سەرجاۋەي ژيانە و بۇ

گول، ھەنگ پەيامبەرى خۇشەويستىيە، بۇ

ھەردووكيشيان، بەخشىن و ۋەرگرتنى چىژ،

پىويستى و تۇخۇنە.

ئەي خەلكى تۇرفاليس لە چىژدا ۋەك گول و

ھەنگ بن.

جوانی

Beauty

له م کاته دا شاعیریک هاته گۆ و وتی:

"دەریارە ی جوانی بۆمان بدوێ."

ئەویش له وه لامدا وتی:

چۆن دەتوان له و شوێنە ی به دوای جوانیدا

دەگەرین بیدۆزنه وه، مه گەر هەر خۆی پرێگا و

رێبه ریشتان بێت. چۆن له جوانیی ده دوین،

مه گەر خۆی وشه چنتان بێت.

زامدار و ئازاردیده کان ده لێن: "جوانی

میهربان و نه رمونیانه، وه ک دایکیکی گهنجی

شه رمی به شکۆ، به نیوماندا ههنگاو ده نیئت."

عاشقه کان ده لێن: "نا، جوانی به هیژ و

ترسینه ره، وه ک ئەو تۆفانه ی زهوی ژیر پی و

ئاسمانی سه ر سه رمان ده هه ژینیئت."

شه کت و مان دووه کان ده لێن: "جوانی

چه په کی نه رمه و له گه ل پۆحمان ده دویت،

دهنگی ئەو بو بیده نگیمان وه ک تیریژی

پووناکی کز وه‌هایه له‌به‌ر سیبهری‌کدا
بله‌رزیت.

بیئوقره‌کان ده‌لین: "ده‌نگی هاواره‌کانی
جوانیمان له چیاکاندا بیستوو، له‌گه‌ل
هاواره‌کانیدا ته‌قه‌ی سمی ئه‌سپ و شه‌قه‌ی
بال و نه‌ره‌ی شیر ده‌بیسترا."

پاسه‌وانانی شه‌وانی شار ده‌لین: "جوانی
له‌گه‌ل کازیوه‌دا له پۆژه‌ه‌لاته‌وه‌ هه‌ل‌دی."
له‌ نیوه‌پۆیاندا کریکاران و پیبواران ده‌لین:
"ئیمه‌ ئه‌ومان بینیه‌وه‌ له‌ په‌نجهره‌ی
خۆرئاوا‌بوونه‌وه‌ خۆی به‌سه‌ر زه‌ویدا
شۆرکردۆته‌وه‌."

له‌ زستاناندا پیه‌ستراوانی نیو به‌فر ده‌لین:
"جوانی له‌گه‌ل به‌ه‌اردا دیت و به‌سه‌ر
گرده‌کاندا بازین ده‌کات."

له‌ گه‌رمای هاوینیشدا وه‌رزیره‌کان ده‌لین:
"جوانیمان بینیه‌وه‌ له‌گه‌ل گه‌لای پایزدا
سه‌مای کردوو و به‌فر به‌قزییه‌وه‌ بووه‌."

ئیه‌وه‌ ئه‌وه‌مه‌وو شته‌تان ده‌رباره‌ی جوانی
وتوو، به‌لام له‌پاستیدا ده‌رباره‌ی جوانی
نه‌دوان، به‌ل‌کوو باسی خواسته‌به‌دی
نه‌هاتوو‌ه‌کانتان کردوو و جوانیش خواست و
پیوستی نییه‌، به‌ل‌کوو شادییه‌کی بیخه‌وشه‌.

جوانی، نه لیوئیکی تینووه و نه دهستیکی
خالیی و دریژکراوه. جوانی، دلیکی داگیرساو
و پوچیکی جادووگهره.

جوانی، وینهیهک نییه لیی پروانیت و ئاوازیک
نییه گوئی لی بگریت. جوانی، تابلویهکه
بهچاوی بهستراویشهوه دهتوانیت بیبینیت و
گورانییهکه به گوئی گیراویشهوه دهتوانی
بیبیتیت.

جوانی، نه شیلهی ژیر توئیکی داره و نه
بالی چنگاوییه. جوانی، باخیکی ههمیشه
بههاره و پولی فریشته بهردهوام بهسهریدا
دهفرن.

ئهی خه لکی ئورفالیس، جوانی ژيانه، کاتیک
پوپوشی پیروزی خوت لاده دات. به لام ئیوه
ژيانن و پوپوشیش هر خوتانه. جوانی،
پامانی ناکو تایه له بهر ئاوینه دا له خوی، به لام
ناکو تا ئیوهن و ئاوینه ییش هر خوتانن.

تائین

Religion

لەم کاتەدا قەشەیه کی پیر وتی:
"لەبارە ی ئاینەو قسەمان بۆ بکە."

ئەویش لە وەلامدا وتی:

بۆ ئەمڕۆ بیجگە لەوە باسی هیچی تەرم
کردووە؟ ئایا هەموو ئەندێشە و کاردانەوێهە
ئاین نییە؟ ئەو شت هەیه نە ئەندێشە ی بێت
و نە کاردانەو؟

ئاین، سەرسامییە کە بەردەوام پۆج دەکۆلێت،
تەنانەت ئەو ساتانەیش، کە دەستەکان
بەردێک دەتاشن یان تەون دەکەن.

کێ دەتوانێت باوەری لە کردارەکانی جیا
بکاتەو، یان بۆچوونەکانی لە پیشەکە ی؟
کێ دەتوانێت کاتەکانی لێک هەڵاوێری و
بێت: "ئەمە بۆ خودا و ئەمەیش بۆ خۆم،
ئەمەیان بۆ پۆحەم و ئەمەیشیان بۆ
جەستەم؟"

ھەموو كاتەكانتان؛ بالكلەيكن لە تاسماندا لە
خودەوہ بۆ خود لە شەقەي بال دەدەن. ئەو
كەسەي ئاكارى وەك بە بەرگيكي بەنرخ
لەبەر كردووە، چاكتروايە پروت بێت، {با
نەترسیت} خو خۆر و با پيستی كون
ناكەن.

ئەو كەسەيش رەفتارى بەپيى ياساي رەوشت
سنووربەند دەكات، ئەوا بالندەي غەزەلخويى
خوى لە قەفەسدا ديل دەكات. كوا دەنگي
گۆرانييە ئازادەكانيش لە پشت ميلەي
قەفەس و تەلبەنەكانەوہ بەرز دەبنەوہ؟

ئەو كەسەيش كە پەرسەتن وەك پەنجەرەيەك
بكاتەوہ و دابخات، هيشتا مالى پۆحي خوى
نەدۆزيوہتەوہ، كە پانتايى پەنجەرەكاني لە
كازيوہوہ تا كازيوہن.

ژيانى پۆژانەي ئيوہ پەرسەتگا و ئايىنى
ئيوہيە، ھەركاتيىك دەچنە ناوى، ھەموو
شتەكانتان لەگەل خۆتاندا بەرن.

گاسن و كوورە و چەكوش و عود، ھەموو ئەو
شتانەي بۆ پيويستىيان بۆ خوشحاليى
خۆتان دروستتان كردووە لەگەل خۆتاندا
بيبەن.

چونکه له جیهانی خه ونیشدا ناتوانن نه
له وانه سه رتر بن، که به ده سستان هیئاوون و
نه له وانه یش که متر بن، که شکستان تییدا
هیئاوه .

هه موو خه لک له گه ل خوتان بهرن؛

چونکه له کاتی په رستندا نه ده توانن له
هیواکانی ئه وان به رزتر بفرین و نه له
نائومیدییه کانیا نزمتر خاکه رابن .

ئه گهر ده تانه وی خودا بناسن، هه ول مه دهن
رازو نهینییه که ی بزائن، به لکوو ته ماشای
ده وروبه ری خوتان بکه ن، تا ببینن چوون
له گه ل دروستکراوه کانیدا یاریی ده کات .

له ئاسمان بنواپن، ده بینن چوون به نیو
هه وره کاندا هه نگاو دهنی، باله کانی بو هه وره
برووسکه دریژ ده کات و له گه ل باراندا
ده باریت .

ئه و له ناو گوله کاندا ده بینن، پیده که نییت و
پاشان له ناو دره خته کاندا ده بینن
دهسته کانی به رزده کاته وه و رایانده وه شینیت .

مەرگ

Death

لەم کاتەدا میترا* دووبارە ھاتەووە دەنگ و
وتی: "ئێستا دەمانەویست دەربارەی مەرگ
پرسیارت لێ بکەین؟"
ئەویش لە وەلامدا وتی:

ئێو دەتانەویست نەینێ مەرگ بزانن، بەلام
ئەم نەینییەتان چۆن دەست دەکەویست، جگە
لەوێ لە دلی ژياندا بەدوایدا بگەرێن؟
کوندەپەپوو چاوە شەوگەرەکانی لە پۆژدا
کوێرەو سەر لە پووناکی دەرنایینێت، ئەگەر
بەپاستی دەتانەوی پۆحی مەرگ ببینن، ئەوا
دەرگای دلی خۆتان بوو جەستە ی ژیان
بکەنەو، چونکە ژیان و مەرگ یەکن،
ھەرۆک چۆن پووبار و دەریا یەکن شتن.

---

* میترا: ئەو ژنە، کە لە بەشی یەکمدا لە پەرستگا دێتەدەر
و چاری بە (مستەفا) دەکەویست و بوو یەکم جار گفتوگۆی
لەگەڵ دەکات. (و)

له قوولایی تومید و تاره زووه کانتاندا زانستی
 بیدهنگی ئیوه راکشاوه، ههروهک چۆن تۆو
 له ژیر به فردا خه و به به هارهوه ده بینیت، دلی
 ئیوهیش خه و به به هارهوه ده بینیت. متمان
 به خه ونه کانتان بکه، چونکه دهروازهی
 ههتا هتایی له خه ونه کاندای شار دراوه تهوه.

ترسی ئیوه له مهرگ، له رزینی ئه و شوانه یه
 که له به رانبهر پادشایهک راویستاو، تا
 میدالی شانازی له سه ر شانی دابنیت. ئایا
 شوان له ژیر ئه م له رزینهیدا، خوشحال نییه،
 له وهی که میدالی شانازی پادشا به
 قه دییه وه ده کری؟ له گه ل ئه وه یشدا ئایا
 شوانه که هه ر خه یالی له لای له رزینی خوی
 نییه؟

ئینجا مردن چیه، جگه له پووت راوهستان
 به رانبهر (با) و توانه وه له ژیر خۆردا؟
 له هه ناسه که وتن چیه؟ جگه له ئازادکردنی
 هه ناسه له هه لکشان و داکشانی بیسرهوت،
 که ئیدی وه ها فراوان بییت و به رزبیتته وه،
 بی هیچ به ربه ستیک به دواي خوداوه نندا
 بگه ریت؟

تهنھا تھوکاتھي پووباري بيٺدھنکي دھخونھوہ
دھتوان بھپاستي گوراني بلين. تھنھا تھوکاتھ
کھ دھگھنھ ترؤپکي چيايھک، سھرکھوتن
بھسھر چياکھدا دھست پي دھکھن.

تھوکاتھيش زھوي جھستھي تھيوھ بانگ
دھکات، تھوکاتھ بھپاستي دھکھونھ
سھماکردن.

مآلثا وایمی

The Farewell

ئىستا ئىدى شەو داھاتبوو. مېترا جارىكى تر
ھاتەرەگۈ و وتى: "پىرۈز بىت ئەم پۇژە و
ئەم شوپنە و ئەو پۇجەى بۆمان دوا."

ئەيش لە وەلامدا وتى:

ئايا مەن بووم بۆ ئىوہ دوام؟

مەگر خۆشەم گۈنگر نەبووم؟

ئەمرا بە پلىكانەكانى پەرسىتگاكا دا
ھاتەخوارە و خەلكەكەيش شوپنى كەوتن تا
گەشتە لای كەشتىيەكە و ئىنجا سەرکەوت و
لە ئاوەندى كەشتىيەكە دا پراوئىستا و پووى
كردەرە خەلكەكە، بە دەنگىكى بەرز گوتى:

ئەى خەلكى ئورفالىس، (با) داوام لى دەكات
جىتان بېلىم، ئەگەرچى ھىندەى (با)
تېلپەرۈنم، بەلام ھەر دەبىت بېرۇم.

ئىمەى گەپىدە، ھەمىشە وىلى پىنگا
ئەنياكانىن، ھىچ پۇڭلىكمان لە ھەمان شوپندا
دەست پىن ئاكا يەنە، كە دوپلىنى تىپىدا

وہستابووین و هیچ خۆریکیشمان لە ھەمان
ئەو شوێنەدا لێ ھەلنایەت کە لێمان
ئابووو. تەنانەت ئەو کاتەیشی زەوی
دەنوێت، ئێمە ھەر دەروێن، ئێمە تۆوی ئەو
گیا چەسپاوەین، کە لە پیگەیشتوویی و پرسی
دلمان دەبەخشینە یا، تا بلای بکاتەو.

بۆژەکانم لەنیو ئێوەدا کورت بوو و کەمترین
قسەم بۆ کردن، بەلام ئەگەر دەنگی من
لەگویتاندا نەما و خوشەوێستی منتان لەیاد
کرد، ئەو کاتە دووبارە دەگەرێمەو بۆ لاتان
و بە دڵیکی دەولەمەندتر و زمانیکی ئاشناتر
بە بۆج قسەتان بۆ دەکەم.

بەلێ، من لەگەڵ ھەلکشان و داکشانانی
شەپۆلدا دیمەو، ھەرچەندە پەنگە مەرگ
بمشاریتەو و بێدەنگییەکی مەزن لەخویم
بگریت، وێرایی ئەوەیش دووبارە ھەول دەدەم
لەگەڵ تینگەیشتنتاندا بدویم.

ھەولەکەم بێھوودە نابێت.

ئەگەر پاستیی لەوێدا ھەبێت، کە پێم گوتون،
ئەوا ئەو پاستییە خۆی لە دەنگیکی پۆشنتردا
دەردەخات، بە زمانیک کە لە ئەندیشەتانەو
نزیک بێت.

تەي خەلگى تۆرفاليس، من لەكەل (با)دا
دەپۆم، بەلام نەك بۆ ناخى بەتالايى. ئەگەر
ئەمىرۆ خواستى ئۆو بەدىي نەھاتوو و
خۆشەويستىيى من لىپۆرپۆ نەبوو، با ئەمە
بەلەن بىت بۆ پۆرپۆكى تر، بزانن كە من لە
بىدەنگىيەكى مەزنتردا دەگەرپۆمەو.

ئەو تەمەي بەرەبەيان دەپەويىتەو و شەونمى
خۆي لە كىلگەكاندا جى دەھىلەيت، بەرز
دەپۆتەو و دەپۆت بە ھەور، ئەوجا لە
شۆوئى باراندا دەبارىت. منىش وەك ئەو
تەمە وام، لە بىدەنگىي شەودا بەنۆو
شەقامەكانتاند پۆشتووم و پۆحى من ھاتۆتە
نۆو مالەكانتەنەو.

تەرپەكانتان لەگەل تەرپەي دىلدا بوو و
ھەناسەكانتان بەر پووخسارم كەوتوو، من
ھەمووتانم ناسىو. بەلەي، شادىي و ئازارتان
دەزانم و لە خەوەكانىشتاندا خەونەكانتان ھى
من بوو.

نۆرجار لەنۆو ئۆوئەدا وەك دەرياچەيەك بووم
لەنۆو چىايەكدا. بەزىي و نزمىي، تۆپىك و
لېژايەكانتان لەنۆو مندا ويىنەي داوئەتەو،
تەنسانەت تىپەرپىنى ئەندىشە و
ئارەزووكانىشتان.

پیکه نینی من داله کانتان وهک جوکه و
خواستی لوه کانتان وهک پووبار پڑاونه ته
بیده نگیمه وه، کاتیکیش ئه م جوکه و پووباره
گه یشتنه قوولاییم، له گورانیگوتن
نه که وتوون، به لام له پیکه نین شیرینتر و له
خواست مه زنتر پڑاونه ته منه وه.

ئه مه یش که تیتاندا ناکوتاییه، مرقیکی
مه زنه که ئیوه له نیویدا خانوچکه و
ته له زمن، هه موو گورانییه کانتان چ نییه جگه
له یهک ترپه ی دلی.

له نیو ئه م مرقه گه وره یه دایه، که ئیوه
گه وره ن، له نیو ئه مدا بوو من بینیم و
خوشمویستن.

چونکه خوشه ویستی ده گاته هه موو دامین و
ئاسو دووره کانی ئه م جیهانه مه زنه، کام
خه ون و کام هیوا و کام گومان ده توانی
به زتر بیت له م فرینه؟

ئه م مرقه مه زنه ی که له ئیوه دایه، وهک
دره ختی به پوو وه هایه، که چروی سیوی
گرتبیت، هوشی ئه و به عه ردتانه وه
ده نوو سیینیت و عه تری ئه و ده تانبات بو
ئاسمان و له نیویدا نه مرتان ده کات.

پیتان دهلین: ئیوه وهک زنجیر وان، لاوازن
وهک لاوازترین ئهلقه ی زنجیره که . به لام ئهوه
نیوه ی راستیه که یه، نیوه که ی تری ئهوه یه،
ئیوه به هیزن وهک به هیزترین ئهلقه ی
زنجیره که .

پیوانه کردنی خۆتان به بچووکتین کرده وه،
وهک ئهوه وایه هیزی زهریا به ناسکی
که فیک ی پیوانه بکه یت . داوه ریی کردنی ئیوه
به پیی شکسته کانتان، وهک گلله بیکردنه له
ناسازگاری وهرزه کانی سال .

به لی، ئیوه وهک ئوقیانووسن، ههرچه نده
که شتییه بارقورسه کان له که نارتاندا ویستان
و چاوه ری شه پوله کانتان، به لام هیشتا ههر
وهک ئوقیانووس ئیوه ناتوانن هه لچوون و
داچوونه کانتان تاو بدهن و په له له
شه پوله کانتان بکه ن .

ههروه ها وهک وهرزه کانیشین، ههرچه نده له
زستاندا نکوولی له به هارتان ده که ن، که چی
هیشتا به هار به خه والووی له ناوتاندا پی
ده که نی و لیتان نارهنجیت .

وا نه زانن بویه ئه مه ده لیم تا له نیو خۆتاندا
به یه کتر بلین: " به چاکه ستایشمان ده کات
و ته نها باشیه کانمان ده بینیت ."

نەخىر، تەنھە تەوەندەيە مەن بەر و شەنە
لەگەلتەن دەدویم، كە ئاشنايە بەر دالتان.

زانىن چىيە، جگە لە سىيەرى نەوتراوى
زانىن؟ ئەندىشەكانى ئىو و وشەكانى مەن
شەپۇلى يادگەيەكى سەربەمۆر، كە تۆمارى
دوینیمانى لەخۇيدا ھەلگرتوۋە.

يادگارى پۇژانى زو، ئەو كاتەى زەوى نە
ئىمەى دەناسى و نە خۇى، يادگارى
شەوانىك كە زەوى گۆيەكى قىزى ئالوزا
بوو.

ھەكىمى ترھاتون تا لە ھىكمەتى خۇيان
بە ئىو بەدەن، بەلام مەن ھاتوم ھىكمەت لە
ئىو بەبەم. ئەو ھى دۆزىمەۋە مەزىنەرە لە
دانايى. پۇھىكى گېردارى نىو ئىو، كە
تادى بلىسەدارتر دەبى، لەكاتىكدا ئىو
بىئاگا لە تەشەنەى ئەم ئاگرە، بەدەست
بەختى كۆلتانەۋە زارى دەكەن.

ئەمە ھەمان ژىانە كە بەدۋاى ژىان لە
جەستەيەكدا دەگەپىت و لە گۆر دەترسى،
بەلام ھىچ گۆرىك لەگۆپى نىيە.

ئەم چىا و دەشتانە لانكە و پلىكانەن، كاتى
بەتەنىشت ئەو كىلگەنەدا دەپۇن، كە
باۋاپىرانتانى تىدا نىژراۋە، بەوردى لى

بېروانن، خۆتان و منداله کانتان ده بېنن ده ست
له ناو ده ست خه ریکی سه مان .

له پاستدا ئیوه زۆرجار له شادییه کانتان
بیئاگان . ئه وانیتزر دین و به لینی زیپرین و
قه به تان پی ده دن، ئیوه ش سه روه ت و هیز
و شکویان پی ده به خشن . من هیچ به لینیکم
پی نه دان، که چی له وانیتزر زیاتر
به خشینده تربوون له گه لم .

ئیه تینویتی منتان بو ژیان زیاتر کرد .
به دلنیا ییه وه هیچ دیارییه ک بو مروف
هینده ی ئه وه مه زن نییه ، که هه موو
ئامانجه کانی بینه لیویکی وشک و تینوو و
ژیانیش بوی بیته کانی .

له وه یشدا خه لات و شانازیم هیه . هه ر کاتی
بو ئاو خوار د نه وه دیمه سه ر ئه م کانییه ،
ده بېنم ئاوه که خوی تینوو و پیشم
ده که وی، که من ده یخو مه وه ئه وییش
ده م خواته وه .

هه ندیک له ئیه پیتانوایه له خۆم پازیم و
شه رم ده که م دیاری قبوول بکه م . له پاستیدا
له خۆپازیبوونم، پیکه نادات کری وه ریگرم،
نه ک دیاری .

هه‌رچه‌نده له‌نیو ته‌م کردانه‌دا له‌که‌ل ئی‌وه
دانیش‌تووم و تووت‌رکم خواردووه . له‌حه‌ساری
په‌رستگا‌دا نووستووم، کاتی به‌خۆش‌حالییه‌وه
په‌ناتان داوم . له‌گه‌ل ئه‌وه‌یش‌دا مه‌گه‌ر هه‌ر
میهره‌بانیی و خۆشه‌یستی ئی‌وه نه‌بوو شه‌و
و پۆژ نانی له‌زاری مندا شیرین ده‌کرد و
خه‌وه‌کانمی پڕ له‌خه‌ونی په‌نگین ده‌کرد؟

من بۆ ئه‌مه‌ نزی چاکه‌تان بۆ ده‌که‌م:

نۆر ده‌به‌خشن و نازان، که‌ هه‌موو شتی‌ک
ده‌به‌خشن . له‌پاستیدا ئه‌و میهره‌بانیه‌ی له‌
ئاوینه‌دا ده‌پوانیته‌ خۆی، ده‌گۆپی بۆ به‌رد .
ئه‌و کرده‌وه‌ چاکه‌ی به‌ ناوی ناسک خۆی
بانگ؛ ده‌کا ده‌بیته‌ نه‌فره‌ت .

هه‌ندی‌ک له‌ ئی‌وه به‌ گۆشه‌گیر و مه‌ستی
ته‌نیایی ناوم ده‌به‌ن و ده‌لین: "ئه‌و له‌گه‌ل
داره‌کانی دارستاندا دۆستایه‌تی ده‌کات، نه‌ک
له‌گه‌ل مرقه‌دا . به‌ته‌نها له‌سه‌ر لووتکه‌ی
گرده‌کان داده‌نیش‌یت و له‌ به‌رزاییه‌وه له‌
شاره‌که‌مان ده‌پوانی ."

پاسته‌ به‌سه‌ر گرده‌کاندا هه‌ل‌زناوم و چوومه‌ته
شوینه‌ دووره‌کان، به‌لام چۆن ده‌توانم
بتانبینم جگه‌ له‌وه‌ی له‌ به‌رزاییه‌کی زۆره‌وه و
له‌ دوورییه‌کی بی ئه‌ندازه‌وه ته‌ماشاتان

بکەم؟ نینسان چۆن دەتوانن نزیك بن هەتا
دوور نەبن؟

هەندێکی تەرتان بەبێ وشە ئاوا ناوم دەهێنن:
"غەریب، نامۆ، عاشقی بەرزاییە دەست پێ
نەگەشتوووەکان، بۆ لەسەر ئەو لووتکە
نیشتهجێ دەبیت، کە هەلۆکان هێلانی لێ
دەکن؟ بۆچی بەدوای شەتیکی دەست
نەکەوتەدا دەگەڕێت؟" —————
لەدوای چ
گەردەلولێکدا گێرت خواردوو؟ دەتەوێ چ
بەلەندەیهکی تەمناسا لە ئاسماندا پاو بکەیت؟
وهره و ببه به یه‌کی‌ک له ئێمه، دابه‌زه و
برسی‌تیی خۆت به نانی ئێمه تێر بکە و
تینووتیی خۆت به شەرابی ئێمه بشکێنه.

له تەنیا یی پۆچی خۆیاندا ئەم شتانه دەلێن:
بەلام ئەگەر تەنیا ییەکیان قوولتر بایەتەوه،
دەیانزانن کە من جگە له نه‌ه‌نی‌یی شادیی و
خەمەکانیان بەدوای هیچی تردا نەگەپاوم و
جگە له خودی گەورەتری ئێوه، هیچی دیم له
ئاسماندا پاو نەکردوو، بەلام بزانن پاوکار
خۆیشی پاوکاراوه. زۆرێک له تیرەکانم تەنها
بۆ ئەوه له کەوان دەرچوون تا له سینگ
خۆم بچەقن.

بالندەيش ھەر خشۆكە، چونكە كاتى لەنيو
خۆردا بالەكانم دەكردهوه، سيبەرەكانيان
لەسەر زەوى دەبوو بە كيسەل.

من ھەم باوەردارم، ھەم گومانكار.

چونكە زۆرجاران، پەنجەم خستۆتە برينى
خۆمەوہ تەنھا لەبەر ئەوہى بپوام بە ئيوہ
زياتربيت و ئيوہ زياتر بناسم.

بەھۆى ئەو باوەر و زانينەيە، كە دەلیم ئيوہ
نە لە جەستەى خۆتاندا ديلن و نە لە مال و
كیلىگەكانتاندا قەتیس كراون.

ئيوہ كە لەسەر چياكان نيشتەجيئن و لەگەل
باكاندا دەگەپيئن، مانای ئەوہ نيبە بۆ گەرميى
بخشيئن بۆ نيو خۆر و بۆ سەلامەتيتان توونيئل
بەنيو تاريكييدا لى بدەن، بەلكوو مانای
ئازادى پۆحيكە زەويى دەتەنى و بە
گەردووندا دەخووليئتەوہ.

ئەگەر ئەم وشانە بۆتان تەمومژاويیە، ھەولى
ئەوہ مەدەن تەمەكەى لى بپرەويئتەوہ
{سادەى بکەنەوہ}. تەمومژ و پەنھانىی
سەرەتای ھەموو شتيكە، بەلام کۆتايیەكەى
نيیە.

خۆشحال دەبم ئەگەر ئيوہ منتان وەك
سەرەتايەك لە بىر بيت. ژين و ژيان لە

تەمومژدا وینا دەبی، نەك له بلووردا. كی
هەیه نەزانئ ئەم تەمومژە، هەر هەمان بلوورە
و شی بوتهوه؟

ئەمانە بیر خۆتان بهیننەوه کاتیك منتان
بیردەكەوێتەوه:

ئەوهی لەناو ئیوهدا وا دەرەكەوێت لاوازترین
و شلە ژاوترینه، لەپاسـتیدا بهیژترین و
جیگیرترینە.

هەر هەناسـهـتان نیـیه، که داپـشـتهـی
ئیسـکه کانتانی دروست و پتەو کردووه؟ هەر
ئەو خەونە نییه - که لەیادی هیچ کهسیکتان
نییه کهی بینووتانە - شاره کهتان و هەموو
شته کانی ناوی بونیاد ناوه؟

ئەگەر بتانتوانیبا هامشوی هەناسهـتان ببینن،
هیچی تـرتـان نەدەبینی. ئەگەر بتانتوانیبا
چرپەچرپی خەونە کانتان ببیستن، ئیدی
هیچی تـرتـان نەدەبیست، بەلام نە دەیبینن و
نە دەیبیستن، ئەمەیش شتیکی چاکە.

ئەو پەردەیهی که بەری چاوانتانی گرتووه،
دەبی هەر بهو دەستانە لایبـرئ، که
چنیویهتی. ئەو گلەیی پەستیوراووته گۆیتان،
دەبی هەر بهو پەنجانە دەرکیـشـرئ، که تیـی
پەستیوو، تا بتوانن ببینن و ببیستن.

ویرای تهویش نه نابیناییتان پی ناخوش
بیّت و نه له نابیستهیی په شیمان ببڼه وه،
چونکه نه و پوږه ی مانای نهینیی شته کان تی
ده گن تاریکیش ستایش ده گن، هه روهک
چون پروناکیی ستایش ده گن.

له پاش نه م قسانه ته ماشای ده وروبه ری
خوی کرد، ناخوداکه ی* له پشت سوکانی
که شتییه که وه بینی، گاهی له چاروکه پر له
هه واکانی دهنواری و گاهی له ئاسوی دور.

نه مرا گوتی:

چ ئارام و به سه بره ناخوداکه م، با هه لی
کردوه و چاروکه کان سره وتیان نییه،
ته نانهت سوکانه که ش چاوله پئی فهرمانه،
له گه ل نه ویشدا ناخوداکه م به هیمنی له
چاوه پوانیی بیده نگی مندا ویستوه.

ده ریاوانه کانی منیش که گورانیی ده ریای
مه زنتریان بیستوه، به ئارامییه وه گوئیولاغی
من.

---

* ناخودا: کاپتنی که شتی، که شتییه وان. (و)

ئىستا با لەو ە زياتر چاۋەپى ئەبن، من
ئامادەم. جۆگە گەيشتەو ە بە دەريا و
جاريكى تر دايكى مەزن كۆپەكەي بە
سنگيەو ە دەنى.

مالئاوا خەلكى ئورفالىس، ئەمىرۆ كۆتايى
مات، بە پومانددا داخرا ەك چۆن نىلوفەرى
ئاۋىي پەرەكانى بۆ سبەينى دادەخات.

ئەو ەي لىرە پىمان بەخشا دەپپارىزىن، ئەگەر
ئەمەش بەشى نەكرد، پىۋىستە دووبارە
مەموومان پىكەو ە دەستمان بۆ بەخشەر درىژ
بكەين.

لە يادى مەكەن، كە دىمەو ە لاتان. تۆزىكى
تر خواستى من كەف و خۆل پىكەو ە
كۆدەكاتەو ە بۆ جەستەيەكى تر.

تۆزىكى تر كە لەسەر با پشوو دەدەم، ژنىكى
تر {لە سكى خۆيدا} ەلمدەگرى.

مالئاوا لە ئىو ە و لەگەنجىم، كە لەنىو
ئىو ەدا گوزەراندم. دەلىي دوينىيە كاتى لە
خەوندا يەكمان دى. ئىو ە گۆرانىتان بۆ
تەنيايم چىرى و من لە خواستتان بىررچىكم
لە ئاسماندا ەلچنى.

ئىستا خەومان فرىوو و خەونەكان گەيشتنە
كۆتايى، چىتر سىپىدەيەك لە گۆپى نىيە.

نیوه پو که یوه ته سه رمان، نیوه ی وشیاری
ئیمه، پووی له پوژیکي ته واوتره و ده بی جیا
ببینه وه .

ئه گهر له ئاسوی یاده وه رییدا، جاریکی دی
یه کترمان بینیه وه، دووباره به یه که وه گفتوگو
ده که یین و ئیوه گورانییه کی قوولترم بو
ده چرن .

هه رکاتیکی دهسته کانمان له خه ونیکي دیکه دا
به ریه ک که وتن، بورجیکی تر له ئاسماندا
دروست ده که یین .

که قسه کانی ته واو کرد ئاماژه یه کی بو
ده ریاوانه کان کرد، ئه وانیش خیرا له نگه ریان
هه لکیشا و که شتییه که یان له پیوه نده کانی
کرده وه و به ره و خوره لات که وتنه ری .
خه لکه که هاواریان کرد وه ک ئه وه ی له یه ک
دلّه وه هاوار بکه ن، ده نگیان له گه ل
زهرده په ردا هه لکشـا و وه ک ئـاوازی
که ره نایه کی مه زن به سه ر ده ریادا بلاوبوه .

ته نیا میترا بیـده نگ بوو، له که شتییه که ی
ده پروانی تا له ناو ته مـدا دیار نه ما . کاتیکیش
هه موو خه لکه که بلاوه یان لی کرد، ئه و هیشـتا
به ته نیا له سه ر به سـتی به نده ره که راویستابوو

له دلی خویدا بیرى له قسه که ی نه و
ده کرده وه:

"تۆزیکى تر که له سه ر با پشو و ده ده م،
زنیکی تر {له سکی خویدا} مه لّمده گری."

-کۆتایی-

پیرست

۷	پیشہ کی .....
۱۳	گہشتنی کہشتیہ کہ .....
۲۵	خوشہ ویستی .....
۳۱	ھاوسہ ریتی .....
۳۵	مندال .....
۳۹	بہ خشین .....
۴۵	خواردن و خواردنہ وہ .....
۴۹	کار .....
۵۷	خہ م و شادی .....
۶۱	مال .....
۶۷	جلوبہ رگ .....
۷۱	کرپن و فروشتن .....
۷۵	تاوان و سزا .....
۸۳	یاسا .....
۸۹	ٹازادی .....
۹۵	عہ قل و سوز .....
۱۰۱	ٹازار .....
۱۰۵	خوناسین .....

۱۰۹	.....	فیّرکردن
۱۰۳	.....	دۆستایه تی
۱۱۷	.....	قسه کردن
۱۲۱	.....	کات
۱۲۵	.....	چاکه و خراپه
۱۳۱	.....	نزا
۱۳۷	.....	چیژ
۱۴۳	.....	جوانی
۱۴۹	.....	ئاین
۱۵۵	.....	مه رگ
۱۶۱	.....	مالئاوایی

كتیبه‌كانی تری وەرگیر:

توانا نه‌مین

- « كچی ناو تابلۆكه (چیرۆك) ۲۰۰۸
- « پیاسه‌یه‌ك پێكه‌وه.. پیاسه‌یه‌ك به‌ته‌نیا (په‌خه‌نی نه‌ده‌بی) ۲۰۰۸
- « مه‌لفا و خوینده‌وه (گفتوگۆی نه‌ده‌بی) ۲۰۰۸
- « په‌یكه‌ری فه‌ره‌اد، رۆمان، عه‌باس مه‌رووفی (وه‌رگیران) ۲۰۰۹
- « خودا له‌سه‌ری مرۆڤدا (گفتوگۆی فیکری) ۲۰۱۲
- « سه‌گینک له‌ ناوینه‌دا (چیرۆک) ۲۰۱۲
- « فزین له‌ قه‌فه‌سیکی کراوه‌دا (په‌خه‌نی نه‌ده‌بی) ۲۰۱۲
- « که‌وتن، رۆمان، نه‌لبیر کامۆ (وه‌رگیران) ۲۰۱۲
- « ماچیک به‌ تامی خۆنه‌میش، شیمر (وه‌رگیران) ۲۰۱۴
- « کونده‌په‌ووی کویر، رۆمان، سادق هیدایه‌ت (وه‌رگیران) ۲۰۱۵
- « مالی یار، سوهراب سپهری (وه‌رگیران) ۲۰۱۵
- « مینای شین (نووسین) ۲۰۱۶
- « تریفه‌ی مانگ، مۆپاسان (وه‌رگیران) ۲۰۱۶
- « زولیا و ده‌ستوو سه‌که‌ی مه‌ولانا (چیرۆک) ۲۰۱۶
- « گه‌ردانه‌ی ته‌م، سوهراب سپهری (وه‌رگیران) ۲۰۱۶
- « په‌یامبه‌ر، نه‌ده‌بی فه‌لسه‌فیس، جویران خه‌لیل (وه‌رگیران) ۲۰۱۷

ئەم كىتەپ پىنكەتووه لە ۲۸ گوتارى شاعىرەنە دەربارى ژيان و خوشەويستى و هاوسەرئىتى و منداڵ و سامان و بەخشىن و.... لەسەر ئاستى فۆرم و تەكنىك سادە و لە ئاستى ناوەرۆكدا قوول و قزقزە. كىتەپكە بۆ ھەموو كەسەك دەشت لە ھەر تەمەنىكدا بىت و سەر بە ھەر ئابىنىك بىت، ئەم كىتەپ دەى دواى ئىنجىل پەرۆشتىن كىتەپى سەدەى بىست بوو، بەجۆرىك ھەتا ئىستا ھەفتانە ۵۰۰۰ نوسخەى لە سەرانسەرى جىھاندا لى دەفرۆشريت و بۆ زياتر لە ۵۰ زمانى جىھان وەرگىردراو. دكتورىكى وانەبىزى ئەدەبىيات لە زانكۆى ئوكسفۆرد لەبارەى ئەم كىتەپەو نووسىوتى: "ئەمە كىتەپكە لە ساتى زۆر گرنگدا بە فرىات دەكەوى، باشتىن كىتەپ ھەك دىارى لەداىكبوون، يان دىارى دۆستانە لەتوان دوو خوشەويست يان دوو ھاوئىدا بىەخشريت."

The Prophet

Gibran Khalil Gibran

Translated by : Twana Amin

لە باڵۆكراوێكى مالى و دىلى